

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933; given Stockholms slott den 3 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslag, å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga de inkomster och utgifter, som framgå av härvid fogade förslag till dylik tilläggsstat.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Tilläggsstat till riksstaten

Inkomster:		Kronor
E. I anspråk tagna kapitaltillgångar:		
3. Statens produktiva fonder:		
a. Statsverkets fond av rusdrycksmedel	83,000,000	
4. Fonden för statsskuldens amortering	<u>35,000,000</u>	118,000,000
F. Lånemedel:		
3. Övriga lånemedel		79,100,000
Summa		197,100,000

för budgetåret 1932/1933.

		Kronor
Utgifter:		
A. <i>Verkliga utgifter:</i>		
	Extra anslag	
V. Femte huvudtiteln:		
B. Sociala verk och inrättningar:		
8. Bekämpande av arbetslösheten, <i>reservationsanslag</i>	42,000,000	42,000,000
B. <i>Utgifter för kapitalökning:</i>		
	Att täckas av	
	länemedel	andra stats- inkomster
III. Statens utlåningsfonder:		
4. Egnahemslånefonden, <i>reservationsanslag</i>	3,600,000	400,000
14. Statens bostadslånefond, <i>reservationsanslag</i>	75,500,000	
VIII. Statsverkets kassafond:		
Förstärkning av statsverkets kassafond		75,600,000
Säger	79,100,000	76,000,000
		155,100,000
	Summa	197,100,000

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 3 januari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENG-
BERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför härefter:

Såsom jag vid anmälan av finansplanen för budgetåret 1933/1934 fram-
hållit, har jag funnit det vara erforderligt, att särskild tilläggsstat till riks-
staten för budgetåret 1932/1933 fastställas. Jag anhåller nu att få närmare
redogöra för anordningen av denna tilläggsstat samt framlägga förslag rörande
dess finansiering.

Till en början torde jag få erinra, att för vart och ett av åren 1917—1922
särskild tilläggsstat till riksstaten — för år 1918 även en extra tilläggsstat —
fastställdes av riksdagen. Systemet med tilläggsstater var emellertid förenat
med avsevärda olägenheter. Omläggningen av finansperioden från kalender-
året till tiden 1 juli—30 juni åsyftade ock att för framtiden i möjligaste mån
undvika användningen av tilläggsstater. Att helt avskaffa tilläggsstaterna
ansågs dock ej möjligt. De kommitterade, som förberedde budgetårsreformen,
sträckte ej sina förhoppningar längre, än att vid en förläggning av budget-
året till den nu gällande tidsperioden tilläggsstaten för normala fall borde
kunna inskränkas till ett minimum och måhända för ett eller annat år helt
undvaras. I den proposition (1921: 201), vari förslaget om budgetårets om-
läggning förelades riksdagen, angav föredragande departementschefen omlägg-
ningens fördelar i nu förevarande avseende sålunda, att användningen av
tilläggsstater skulle kunna nedbringas i högst betydlig grad.

Efter budgetårets omläggning har det hittills lyckats att undgå fast-
ställande av särskilda tilläggsstater. Upprepade gånger har det likväl visat
sig nödvändigt att under löpande budgetår, efter beslut av riksdagen, för-
stärka vissa riksstatsanslag genom anlitande av de för oförutsedda utgifter
anvisade anslagsmedlen. Under förra delen av år 1932 blev behovet av
förstärkning av femte huvudtitelns anslag för bekämpande av arbetslösheten
så stort, att särskilda inkomstmedel ansågos behöva ställas till förfogande
genom ianspråktagande av fonden för statsskuldens amortering — utöver
vad som redan uppförts å riksstaten — till ett belopp motsvarande anvis-
ningen å anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet. Detta tillvägagångs-
sätt kan sägas i verkligheten hava inneburit ett slag av tilläggsstat, ehuru
direkt inlagd i budgetredovisningen.

Enligt min mening bör givetvis tillämpandet av tilläggsstatssystemet i möjligaste mån begränsas. Då riksstaten i avsevärd mån måste kompletteras, särskilt då helt nya inkomst- eller utgiftstitlar tillkomma, vilka röra sig om avsevärda belopp, är emellertid tilläggsstaten oundviklig. Sådant är förhållandet nu. Jag anser mig i enlighet härmed böra förorda, att förslag till tilläggsstat för budgetåret 1932/1933 förelägges riksdagen.

En av de mera framträdande olägenheterna av systemet med tilläggsstater var tidigare, att överblicken av statsregleringens genomförande i hög grad försvårades. Utfallet av tilläggsstaten redovisades nämligen skilt från utfallet av riksstaten. Denna olägenhet kan emellertid undvikas, därest tilläggsstaten formellt får karaktär av en direkt komplettering av riksstaten. I stället för självständig litterering böra sålunda tilläggsstatens inkomst- och utgiftstitlar erhålla samma litterering som motsvarande titlar i riksstaten, där dylik motsvarighet förefinnes. Helt nya titlar åter böra erhålla litterering i följd med riksstatens inkomster eller utgifter av närmast motsvarande slag. I budgetredovisningen kunna härigenom tilläggsstatens titlar direkt inläggas, såsom om de varit uppförda å riksstaten. Genom särskild anmärkning vid varje ifrågakommande inkomst- eller utgiftstitel bör samtidigt angivas, om och i vad mån titeln hänför sig till tilläggsstaten.

Jag övergår härefter till frågan om omfattningen av tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933.

Såsom framgått av mitt yttrande rörande finansplanen för nästkommande budgetår, betingas den särskilda tilläggsstaten främst av behovet att bereda förstärkning av statsverkets kassafond.

Vid utgången av budgetåret 1930/1931 utgjorde behållningen i kassafonden 75.89 miljoner kronor. Sedan 31.98 miljoner kronor av fonden såsom i anspråk tagen kapitaltillgång uppförts å riksstaten för budgetåret 1931/1932 samt fonden måst till ett belopp av 30.65 miljoner kronor anlitas för att täcka uppkommen brist i statsregleringen för sistnämnda budgetår, utgjorde fondens behållning den 30 juni 1932 allenast 13.26 miljoner kronor.

Redan i samband med överlämnandet av budgetredovisningen för budgetåret 1931/1932 meddelade riksräkenskapsverket, att ämbetsverket funnit det ofrånkomligt, att kassafonden på grund av motsedd stor belastning under nu löpande budgetår erhöle kapitalförstärkning. Såsom skäl härför åberopade ämbetsverket dels för inkomstsidas del särskilt nedgången av tullmedelsinkomsterna och de försämrade driftresultaten vid statens järnvägar, dels ock den nettomerutgift, som erfarenhetsmässigt beräknades uppstå å den mot kassafonden reglerade delen av budgetens utgiftssida. Det erforderliga kapitaltillskottet till kassafonden beräknade ämbetsverket till omkring 50 miljoner kronor.

Utvecklingen av den nu löpande statsregleringen efter avgivandet av riksräkenskapsverkets berörda yttrande kan knappast sägas hava gått i gynnsammare riktning än av verket antagits. Eriuras må, att riksräkenskapsverket i sin inkomstberäkning för nästkommande budgetår antagit, att tull-

medlen för innevarande budgetår komma att lämna en behållning, som med mera än 30 miljoner kronor understiger det i riksstaten upptagna beloppet. Vad budgetens utgiftssida angår, kommer den kassafonden åvilande bristen att ökas därigenom, att från anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet den 23 december 1932 anvisats ett belopp av 8 miljoner kronor för förstärkning av femte huvudtitelns anslag till bekämpande av arbetslösheten.

Att under angivna förhållanden kassafonden måste förstärkas före utgången av nu löpande budgetår, synes mig uppenbart. Frågan gäller endast, med vilket belopp förstärkningen bör äga rum.

Vad beträffar den så att säga normala storleken av kassafonden, må erinras, att kommitterade för riksstatens uppställning, efter vilkas förslag denna fond inrättades, ansågo, att fonden under goda tider borde uppgå till 40 à 50 miljoner kronor. Sedan sagda förslag år 1910 avgavs, hava emellertid förhållandena väsentligt förändrats i olika avseenden. Å ena sidan har behovet av att anlita kassafonden för uppsamling av förlagsmedel minskats, beroende på att kassapricipen numera nästan genomgående tillämpas i statsbokföringen. Å andra sidan ha med ökningen av riksstatens omslutning, vilken ju delvis sammanhänger med penningvärdets fall, allt större krav ställts på kassafondens förmåga att täcka uppkommande brister i statsregleringen. Med utgångspunkt från erfarenheterna under det sistförflutna och det nu löpande budgetåret vill det synas, att kassafonden normalt bör uppgå till betydligt större belopp än det av riksstatskommitterade angivna.

Att fastslå ett visst belopp, till vilket kassafonden nu bör uppbringas, låter sig under rådande förhållanden näppeligen göra. Möjligheten av att fylla ut fonden måste i viss mån bliva beroende av tillgången på medel, vilka lämpligen kunna tagas i anspråk för ändamålet. Denna tillgång åter är i sin ordning avhängig av de andra krav, vilka ställas på tilläggsstaten.

Såsom jag redan antytt vid anmälan av finansplanen för nästkommande budgetår, har det visat sig vara nödvändigt att bereda fyllnad i det för innevarande budgetår anvisade anslaget för bekämpande av arbetslösheten. Chefen för socialdepartementet kommer att senare i dag framlägga förslag i ämnet. Detta går ut på, att för ändamålet ett tilläggsanslag av 42 miljoner kronor bör av riksdagen äskas.

Anslag av skattemedel erfordras i övrigt å tilläggsstaten endast till ett belopp av 0.4 miljon kronor. På sätt chefen för jordbruksdepartementet kommer att anmäla, bör nämligen å tilläggsstaten äskas ett tilläggsanslag för kapitalökning å egnahemslånefonden av 4 miljoner kronor, varav i anslutning till vedertagna principer om täckning av oräntabla delar av kapitalökningsanslag förstnämnda belopp bör anvisas av andra inkomster än låne-medel.

Då det nu gäller att undersöka, vilka tillgångar som kunna stå till förfogande för nämnda anslagsbehov av 42.4 miljoner kronor jämte det tillskott, som bör tillföras kassafonden, vill jag till en början framhålla, att såvitt

möjligt täckningen bör ske utan att för ändamålet ökade skatter påläggas. Detta utesluter givetvis icke, att de skattehöjningar, som ansetts erforderliga för att balansera den nya budgeten, i viss utsträckning träda i kraft redan under nu löpande budgetår och därmed i någon mån bidra till att minska bristen för året. Dessa inkomster böra emellertid icke beräknas såsom tillgång å tilläggsstaten.

I sin förut berörda skrivelse angående behovet av förstärkning av kassafonden har riksräkenskapsverket för beredande av medel härför i första hand hänvisat till fonden för statsskuldens amortering. Återstoden av det för utfyllnad av kassafonden — sammanlagt med 50 miljoner kronor — erforderliga beloppet borde enligt riksräkenskapsverkets mening tagas ur de likvida tillgångarna å statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Jämväl enligt min mening böra nämnda båda fonder tagas i anspråk för den förstärkning av löpande budget, som nu är nödvändig. På grund av att ett avsevärt belopp kräves för utfyllande av arbetslöshetsanslaget, kan dock amorteringsfonden icke medräknas såsom tillgång för ökning av kassafonden.

Enligt riksräkenskapsverkets beräkning kommer amorteringsfondens behållning vid utgången av budgetåret 1932/1933 att uppgå till 39.48 miljoner kronor. Detta belopp torde emellertid ej böra i sin helhet disponeras för tilläggsstaten. Vad som av sagda behållning överskjuter 35 miljoner kronor bör nämligen bibehållas i fonden för att användas för täckande av förluster å statens lånemedelsplaceringar.

Å statsverkets fond av rusdrycksmedel beräknas vid innevarande budgetårs utgång förefinnas ungefär samma behållning som vid budgetårets ingång eller omkring 103 miljoner kronor. Såsom jag utvecklat i sammanhang med behandlingen av frågan om upptagande i statsverkspropositionen av anslag till kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden och om fondens framtida användning, bör allenast ett belopp av 20 miljoner kronor för framtiden bibehållas i rusdrycksmedelsfonden, medan återstående belopp kan göras tillgängligt för finansiering av tilläggsstaten.

Därest sålunda av amorterings- och rusdrycksmedelsfonderna 35, respektive 83 miljoner kronor tagas i anspråk för tilläggsstaten, återstå — efter avdrag av de för förstärkning av anslagen till arbetslöshetens bekämpande och för kapitalökning å egnahemslånefonden erforderliga beloppen — sammanlagt 75.6 miljoner kronor, vilka kunna disponeras för kapitalökning av kassafonden. Även om härtill lägges den vid innevarande budgetårs ingång i kassafonden redovisade behållningen, blir i allt fall fonden ej för stor. Det är att befara, att kanske omkring hälften av det samlade beloppet kommer att åtgå för att täcka bristen i nu löpande budget. Vad som därefter återstår kommer med all sannolikhet att väl behövas, för att kassafonden skall för den närmaste framtiden kunna fylla sin uppgift såsom regulator vid statsregleringens utförande. Jag håller alltså före, att hela nämnda belopp, 75.6 miljoner kronor, bör användas för förstärkning av kassafonden.

Rusdrycksmedelsfondens tillgångar äro emellertid ej i sådan utsträckning likvida, att desamma direkt kunna tagas i anspråk för finansiering av tilläggs-

staten. Större delen av fonden är nämligen placerad i statens bostadslånefond. För att denna del av rusdrycksmedelsfonden, vilken enligt beräkning per den 30 juni 1933 antagits uppgå till högst 75.5 miljoner kronor, skall kunna frigöras för budgetändamål, erfordras att andra medel i stället placeras i bostadslånefonden. Med hänsyn till sistnämnda fonds syfte och konstruktion möter emellertid intet hinder, att denna fond omvandlas till en statens utlåningsfond, varav räntan uppföres i riksstaten. Då fonden ger en tillfredsställande avkastning, kan fondkapitalet i sin helhet finansieras med låne-medel. Nu angivna transaktion förutsätter, att å tilläggsstatens utgiftssida uppföres ett kapitalökningsanslag för statens bostadslånefond å 75.5 miljoner kronor samt att motsvarande belopp lånemedel upptages å inkomstsidan.

I enlighet med vad nu anförts kommer tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 att balansera å ett belopp av 197.1 miljoner kronor. Å tilläggsstatens inkomstsida uppföres i anspråk tagna kapitaltillgångar med sammanlagt 118 miljoner kronor och lånemedel med 79.1 miljoner kronor. De verkliga utgifterna uppgå till 42 miljoner kronor samt utgifterna för kapitalökning till 155.1 miljoner kronor, varav 76 miljoner kronor av andra inkomster än lånemedel.

Jag övergår härefter till en närmare behandling av de särskilda inkomstitlarna å tilläggsstaten.

INKOMSTERNA.

I anspråk tagna kapitaltillgångar.

E. 3. a. Statsverkets fond av rusdrycksmedel. Såsom jag förut framhållit, skulle rusdrycksmedelsfonden tagas i anspråk för tilläggsstaten med ett belopp av 83 miljoner kronor.

Då 1926 års bestämmelser om avsättningen till rusdrycksmedelsfonden trädde i tillämpning, hade fonden en behållning av 82.45 miljoner kronor. Dessförinnan hade under tiden efter fondens tillkomst år 1915 såsom i anspråk tagna kapitaltillgångar från fonden tillförts budgeten sammanlagt 150.69 miljoner kronor. Under budgetåren 1926/1927—1931/1932 har fonden årligen erhållit ett kapitalökningsanslag av 5 miljoner kronor. Med inräknande av vissa smärre inkomster i övrigt har å rusdrycksmedelsfonden för hela perioden redovisats en sammanlagd inkomst av 30.32 miljoner kronor. Utgifterna å fonden under denna tid hava uppgått till 9.62 miljoner kronor, varav 9.58 miljoner kronor avse budgeten tillförda kapitaltillgångar. Rusdrycksmedelsfondens behållning vid utgången av budgetåret 1931/1932 utgjorde 103.15 miljoner kronor.

I riksstaten för budgetåret 1932/1933 har anvisats en kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden av 5 miljoner kronor. Samtidigt har såsom i anspråk tagen kapitaltillgång av fonden å riksstatens inkomstsida uppförts ett belopp av 4.93 miljoner kronor. Vid utgången av budgetåret 1932/1933 kan rusdrycksmedelsfonden sålunda antagas hava en behållning av något över 103 miljoner kronor.

Enligt verkställda beräkningar kunna, såsom jag redan omnämnt, omkring 75.5 miljoner kronor antagas av rusdrycksmedelsfonden innestå i bostads-länefonden den 30 juni 1933. Återstoden är huvudsakligen placerad i in-teckningslån och obligationer.

Därest nu, i enlighet med vad jag tidigare i dag i samband med anmälan av frågor rörande utgifter för kapitalökning för budgetåret 1933/1934 före-slagit, 20 miljoner kronor bibehållas i rusdrycksmedelsfonden, skulle något över 83 miljoner kronor kunna uppföras å tilläggsstatens inkomstsida. Då beloppet ej nu kan bestämt beräknas, torde titeln böra upptagas till jämnt 83 miljoner kronor. Skulle eventuellt behållningen å fonden, efter från-räkning av nämnda 20 miljoner kronor, överstiga det å tilläggsstaten upp-förda beloppet, bör skillnaden tillföras kassafonden.

E. 4. Fonden för statsskuldens amortering. Denna fond hade vid utgången av budgetåret 1925/1926 en behållning av 13.97 miljoner kronor. Under budgetåren 1926/1927—1931/1932 hava fondens inkomster uppgått till 130.79 miljoner kronor, varav 126.87 miljoner kronor över budgeten anvisade rus-drycksmedel. Utgifterna hava under samma tidsperiod uppgått till 81.68 miljoner kronor, varav 34.79 miljoner kronor över riksstaten i anspråk tagna kapitaltillgångar och återstoden direkt använd för nedskrivning av förlorat eller oräntabelt lånemedelskapital. Amorteringsfondens behållning vid ut-gången av budgetåret 1931/1932 utgjorde 63.08 miljoner kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår finnes uppfört ett kapitalöknings-anslag för amorteringsfonden av 4 miljoner kronor. Emellertid skola 2.6 miljoner kronor av fonden användas för nedskrivning av statens järnvägars oräntabla lånekapital. Å riksstatens inkomstsida äro under i anspråk tagna kapitaltillgångar av amorteringsfonden uppförda 25 miljoner kronor. Fondens återstående, icke disponerade tillgångar kunna fördenskull vid innevarande års slut beräknas uppgå till 39.48 miljoner kronor.

Såsom jag i det föregående antytt, bör av sistnämnda belopp någon del reserveras för täckande, efter beslut av riksdagen, av redan konstaterade eller framdeles uppkommande förluster å statens lånemedelsplaceringar. I samband med statsverkspropositionens förslag rörande utgifter för kapital-ökning har Kungl. Maj:t på mitt förslag hemställt om riksdagens medgivande att med anlitande av amorteringsfonden vid sidan av riksstaten täcka i stats-kontorets respektive riksgäldskontorets räkenskaper för de båda sistförflutna budgetåren redovisade förluster å statens utlåningsfonder till ett sammanlagt belopp av 4.52 miljoner kronor. Under sådana förhållanden kan icke hela den i amorteringsfonden vid nu löpande budgetårs slut innestående behåll-ningen tagas i anspråk för tilläggsstaten. Då emellertid i statsverkspropo-sitionen föreslagits en avsättning till amorteringsfonden under nästa budgetår av 3.4 miljoner kronor, synes hinder icke möta att för tilläggsstaten dispo-nera 35 miljoner kronor av fonden. Detta belopp bör följaktligen i tilläggs-staten uppföras under i anspråk tagna kapitaltillgångar.

Lånemedel.

F. 3. Övriga lånemedel. I anslutning till vad jag i det föregående yttrat, böra lånemedel anlitas för finansiering av tilläggsstaten, i den mån som erfordras för att täcka dels den del av fyllnadsanslaget till egnahemslånefonden, vilken ej bör utgå av andra inkomster, eller 3.6 miljoner kronor, och dels anslaget till statens bostadslånefond, 75.5 miljoner kronor. Det sammanlagda beloppet lånemedel, 79.1 miljoner kronor, bör i tilläggsstaten uppföras å titeln »övriga lånemedel».

Det bör måhända i detta sammanhang erinras, att någon ny upplåning ej orsakas av att lånemedel disponeras för bostadslånefondens överförande från diversemedelsfond till riksstatsfond. Det direkta lånebehovet blir ej större än som under alla förhållanden skulle behövt tillgodoses för att kunna tillhandahålla statskontoret erforderliga likvida medel för den nu löpande statsregleringens genomförande.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga följande inkomster sålunda:

E. I anspråk tagna kapitaltillgångar.

3. Statens produktiva fonder:		
a. Statsverkets fond av rus-		
drycksmedel	kronor	83,000,000
4. Fonden för statsskuldens		
amortering	»	35,000,000
		<u>118,000,000</u>

F. Lånemedel.

3. Övriga lånemedel	kronor	79,100,000.

UTGIFTERNA.*Verkliga utgifter.*

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför följande:

V. B. 8. Bekämpande av arbetslösheten. I propositionen nr 250 till 1932 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t att för budgetåret 1931/1932 måtte till bekämpande av arbetslösheten anvisas ett extra reservationsanslag av 25,000,000 kronor. I motiveringen till förslaget framhöll föredragande departementschefen, bland annat, att arbetslöshetskommissionen vid uppskattningen av medelsbehovet ansett sig böra till grund för beräkningen

lägga medelsåtgången under den dittills gångna delen av det löpande budgetåret samt att enligt departementschefens uppfattning detta vore den grund, på vilken i dåvarande läge en anslagsberäkning borde byggas. Man hade visserligen icke rätt att räkna med att läget under budgetåret 1932/1933, betraktat såsom en helhet, skulle bliva bättre än under den löpande budgetperioden, men tillräcklig anledning syntes icke finnas att i det dåvarande statsfinansiella läget belasta budgeten med större utgifter för ändamålet, än som redan då kunde antagas bliva oundgängligen erforderliga. Därest den ifrågasatta medelsanvisningen bleve otillräcklig, finge det, såsom under budgetåret 1931/1932 skett, bero på prövning vid en senare tidpunkt vad som då borde och kunde åtgöras. Med tillfredsställelse konstaterade departementschefen, att antalet hjälpta i förhållande till antalet hjälpsökande vore väsentligt högre än någon gång tidigare under de senare åren. Detta resultat hade visserligen kunnat uppnås endast genom en kraftig utökning av verksamheten med kontantunderstöd, något som dock med hänsyn till förhållandena syntes berättigat, i den mån kontanthjälpen icke komme att utsträckas över alltför lång tidrymd för en och samma individ.

I anledning av denna proposition väcktes åtskilliga motioner, bland annat två från socialdemokratiskt håll med yrkande att riksdagen måtte för budgetåret 1932/1933 till motverkande av arbetslösheten anvisa dels ett extra reservationsanslag av 30,000,000 kronor till beredskapsarbeten, dels ett extra reservationsanslag av 20,000,000 kronor att användas huvudsakligen till kontantunderstöd i överensstämmelse med i motionerna angivna grunder. Tillika föreslogs från samma håll, under hänvisning till motiveringen i nyss avsedda motioner, i särskilda motioner beviljande av anslag till betydande belopp till vägarbeten, till lån till ekonomiskt särskilt betungade vägdistrikt för igångsättande av vägarbeten samt lån för skogsdikning, för utbyggnad av statens fiskehamnar, för skogsvårdande arbeten samt för krishjälp åt jordbrukare.

I skrivelse den 8 juni 1932, nr 295, anmälde riksdagen, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000,000 kronor.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t därefter i enlighet med denna riksdagsskrivelse ställt medel från ifrågavarande anslag till arbetslöshetskommissionens förfogande för det med anslaget avsedda ändamålet samt i övrigt meddelat vissa föreskrifter rörande kommissionens verksamhet. Därvid har Kungl. Maj:t förordnat, bland annat, att utöver förut anvisade medel om 1,000,000 kronor ett belopp av högst 1,000,000 kronor skall användas dels till förskotterande mot av arbetslöshetskommissionen godkänd säkerhet av erforderliga medel för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., dels ock till gäldande av belopp varmed den för dylikt vägföretag beräknade kostnaden kunde komma att överskridas, varjämte Kungl. Maj:t föreskrivit, att sagda belopp om 1,000,000 kronor skulle av kommissionen bokföras och redovisas som en särskild fond, benämnd väglänefonden.

Vid anmälan tidigare i dag av frågan om beräkning av anslag för näst-

kommande budgetår till bekämpande av arbetslösheten har jag omnämnt, att *statens arbetslöshetskommission* i skrivelse den 14 december 1932 gjort framställning — förutom om anslagsäskande för nämnda budgetår — jämväl om beredande av medel till förstärkning av det för innevarande budgetperiod anvisade anslaget till ifrågavarande ändamål. Tillika har jag anmält min avsikt att senare samma dag framlägga förslag om dylik ytterligare medelsanvisning. Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till behandling.

Arbetslöshetskommissionens nyssnämnda skrivelse av den 14 december 1932 innehåller en omfattande översikt rörande arbetsmarknadens läge, kommissionens verksamhet och arbetslöshetens utbredning, tillika med omfattande tabeller till belysning av hithörande förhållanden. Med hänsyn till den stora betydelse, som bör tillmätas hithörande frågor, torde det vara lämpligt att skrivelsen, vilken genom kommissionens försorg befordrats till trycket, såsom en särskild *bilaga* fogas vid statsrådsprotokollet i förevarande ämne. Jag torde alltså kunna i allt väsentligt hänvisa till denna skrivelse och vill här endast till belysning av frågan återgiva ett par av kommissionen lämnade sifferuppgifter.

Vad angår *antalet hjälpsökande arbetslösa* uppgick detta vid utgången av oktober 1932 till 123,600 mot ungefär 57,100 vid samma tidpunkt förra året och endast 14,600 för två år sedan. Medeltalet hjälpsökande arbetslösa för de 10 första månaderna 1932 utgjorde 105,900 mot 46,500 för hela år 1931 och 13,700 för hela år 1930. Icke ens för det svåra året 1922 uppgick medeltalet till högre siffra än 80,500. Vad angår *hjälpverksamhetens omfattning* har denna undan för undan stegrats, så att antalet vid olika slag av reservarbeten anställda vid utgången av oktober 1932 utgjorde 34,200, därav omkring 16,050 i statliga reservarbeten, 7,400 i statskommunala arbeten och 10,750 i rent kommunala — alltså icke med medel från arbetslöshetsanslaget understödda — reservarbeten. Även den kontanta understödsverksamheten har stegrats och omfattade vid utgången av sistlidna oktober omkring 28,200 man, därav för 22,300 man med statsbidrag. Sammanlagda antalet av stat och kommun hjälpta uppgick till ungefär 62,400 vid utgången av oktober 1932, vilket motsvarar något över 50 % av antalet vid samma tidpunkt hjälpsökande arbetslösa.

Vad beträffar *hjälpverksamhetens beräknade omfattning och kostnaderna därför under återstoden av innevarande budgetår* uppskattar arbetslöshetskommissionen antalet i statliga reservarbeten anställda under budgetperiodens senare del till 20,000. Antalet i statskommunala reservarbeten anställda beräknas uppgå i februari och mars till 9,000 och vid budgetårets slut till 6,000. Antalet personer med kontantunderstöd beräknas under februari och mars komma att uppgå till ett maximum av 50,000 för att i juni sjunka till 25,000. Med dylika utgångspunkter har kommissionen kommit till att de sammanlagda kostnaderna för arbets- och understödslinjen under hela innevarande budgetår skulle komma att uppgå till omkring 59,000,000 kronor. Härutöver beräknar kommissionen, såsom framgår av dess skrivelse, vissa belopp till kursverksamhet för arbetslösa, till arbetslöshetsutredningen samt till medelsreserv. Beträffande den närmare beräkningen av dessa poster tillåter jag

mig hänvisa till bilagan och vill här endast nämna, att kommissionen uppskattar behovet av anslagsförstärkning för innevarande budgetår till 34,866,000 kronor eller i avrundat tal 35,000,000 kronor. Tillika har kommissionen anmält, att verkställda beräkningar givit vid handen, att disponibla medel endast räckte till omkring mitten av januari månad 1933, varför kommissionen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att det redan i början av innevarande år måtte ställas till kommissionens förfogande ett belopp av nödig storlek till bestridande av utgifterna för den löpande verksamheten, intill dess riksdagen bleve i tillfälle att taga ståndpunkt till frågan om anvisande av medel därtill.

I anledning av sistnämnda hemställan har Kungl. Maj:t, såsom chefen för finansdepartementet redan erinrat, den 23 december 1932 av anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet anvisat ett belopp av 8 miljoner kronor till förstärkning av arbetslöshetsanslaget.

Den våldsamma försämring av läget på arbetsmarknaden, som framgår av arbetslöshetskommissionens skrivelse, har alltjämt fortsatt. Enligt vad jag inhämtat uppgick sålunda antalet hjälpsökande vid utgången av november 1932 till icke mindre än omkring 147,000. Motsvarande siffra för november 1931 utgjorde omkring 77,200. Tyvärr är det att befara, att man icke ens nu uppnått maximitalet för innevarande vinter. Även om man bortser från den säsongmässiga minskning av arbetstillgången, som alltid framträder under vintermånaderna, torde man sålunda med hänsyn till det rådande allmänna läget och de utvecklingstendenser, som för vissa yrkesgrupper göra sig märkbara, för den närmaste tiden nödgas räkna med en ytterligare ökning av hjälpbehovet.

Det är således tydligt, att en högst betydande medelsförstärkning erfordras för att möjliggöra fullföljande av den statliga verksamheten för arbetslöshetens bekämpande i den omfattning, som påkallas av den nuvarande och väntade situationen. Såsom redan min företrädare i ämbetet vid upprepade tillfällen framhållit, är det av synnerlig vikt, att i en tid av stor och stigande arbetslöshet denna verksamhet kan såväl beträffande arbetslinjen som i fråga om kontantunderstöd och hjälp i andra former fortgå i en ur olika synpunkter önskvärd och lämplig omfattning utan att hindras av otillräcklighet i anslaget.

Min företrädare har även flera gånger framhållit önskvärdheten av att, särskilt då en så betydande arbetslöshet utsträcker över en avsevärd tidsperiod, procenttalet av de arbetslösa, som erhålla bistånd, undan för undan ökas. Vid framläggande i april 1932 av proposition i ämnet kunde också dåvarande chefen för socialdepartementet konstatera, att en sådan ökning ägt rum trots den kraftiga stegringen i antalet hjälpsökande. Emellertid har sedan dess en relativ försämring inträffat, i det att, såsom redan anförts, procenttalet hjälpta enligt senaste siffror endast uppgår till omkring 50 mot ungefär 57 i april 1932. Arbetslöshetskommissionens kalkyler för återstoden av innevarande år synas också tyda på, att kommissionen icke räknar med någon mera väsentlig förändring beträffande detta relationstal, vare sig detta beror på

en uppfattning hos kommissionen att hjälpverksamheten icke bör sträckas längre, eller kommissionen funnit svårigheter möta för en ytterligare utvidgning av dess verksamhet.

Enligt min bestämda uppfattning kan det emellertid icke vara tillfredsställande, att en så stor procentuell andel av de hjälpsökande arbetslösa, som nyss angivits, lämnas utan bistånd av arbetslöshetsmedel. I den mån dessa arbetslösa icke lämnas åt rena nöden, hänvisas de uppenbarligen att söka bistånd hos fattigvården, en utveckling, som, när det gäller så betydande arbetarmassor, vilka tidigare varit i stånd att försörja sig och sin familj, måste anses synnerligen olycklig. Enligt min mening måste man därför allvarligen eftersträva en utvidgning av den speciella hjälpverksamheten för de arbetslösa. Det torde under innevarande vinter knappast vara möjligt att i nämnvärd grad utvidga verksamheten med statliga eller statskommunala reservarbeten utöver vad kommissionen räknat med. Jag ifrågasätter icke heller en sådan utvidgning, detta för övrigt även av det skälet, att den måste bli synnerligen kostsam. Däremot synes man mig kunna tillmötesgå hjälpbehovet genom att den kontanta understödsverksamheten utvidgas. En granskning av de av arbetslöshetskommissionen framlagda kalkylerna ger vid handen, att kommissionen räknat med att under första halvåret 1933 hjälp av statsmedel sammanlagt skulle i en eller annan form lämnas i medeltal ungefär 66,000 arbetslösa. Den senaste utvecklingen ger emellertid enligt min mening anledning till att utgå från att antalet hjälpsökande arbetslösa, som tillika äro i verkligt behov av dylik hjälp, icke kommer att under nämnda tidsperiod understiga ett medeltal av närmare 130,000. För kontantunderstöd åt den del av dessa, som enligt kommissionens kalkyler icke skulle erhålla bistånd, eller omkring 60,000, torde kunna beräknas åtgå ett belopp av 15,000,000 kronor. Sammanlagt med det enligt arbetslöshetskommissionens beräkningar — mot vilka jag i och för sig icke funnit anledning till erinran — erforderliga beloppet av 35,000,000 kronor skulle således för återstoden av innevarande budgetår erfordras 50,000,000 kronor, eller, utöver det den 23 december 1932 redan anvisade beloppet av 8 miljoner kronor, 42 miljoner kronor.

Vad angår grunderna för arbetslöshetskommissionens verksamhet har jag icke funnit lämpligt att därutinnan ifrågasätta någon ändring, detta närmast på den grund att, såsom framgår av vad jag förut denna dag i samband med omnämmande av förslag om införande av arbetslöshetsförsäkring och om arbeten till motverkande av arbetslösheten anför, kommissionens verksamhet är avsedd att avvecklas. I sammanhang med framläggande av förslag i dessa ämnen samt om äskande av medel för kontant understödsverksamhet för arbetslösa m. m. under nästa budgetår torde jag bli i tillfälle att närmare ingå på de med det hithörande ämnet sammanhängande betydelsefulla spörsmålen.

Enligt riksdagens medgivande har av ifrågavarande anslag ett belopp av sammanlagt 1,000,000 kronor stått till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter prövning av Kungl. Maj:t användas till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällena må kunna

beredas. Denna anordning har i olika avseenden visat sig kunna vara till stort gagn. Jag hemställer, att riksdagens medgivande måtte inhämtas till enahanda förfoganderätt beträffande ett belopp av högst 1,000,000 kronor av det nu ifrågasatta förstärkningsbeloppet.

På grund av det anförda och under framhållande av angelägenheten av att den föreliggande frågan av riksdagen göres till föremål för skyndsamt behandling får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag, att användas enligt här angivna grunder, av 42,000,000 kronor.

Utgifter för kapitalökning.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

III. 4. Egnahemslånefonden. Sedan lång tid tillbaka bestämmer riksdagen årligen det belopp, intill vilket Kungl. Maj:t äger att för nästkommande kalenderår ur fonden bevilja statslån åt låneförmedlarna att av dem användas för utlämnande av egnahemslån. Samtidigt plägar riksdagen anvisa kapitalökningsanslag för fonden. Beträffande de grunder, enligt vilka kapitalökningsanslagens storlek bestämts, föreligger en väsentlig olikhet mellan anslag, som beviljats före budgetåret 1927/1928, och anslag beviljade från och med sagda budgetår. Under det tidigare skedet bestämdes kapitalökningsanslaget sålunda, att detta tillhoppa med fondens vid budgetårets ingång förefintliga kontanta behållning och under budgetåret påräkneliga kapitalåterbetalningar gav full täckning för de belopp, som enligt riksdagens beslut fingo beviljas såsom lån ur fonden. Samtidigt gällde den bestämmelsen, att låneförmedlarna voro pliktiga att, därest statslånet skulle få tagas i anspråk, lyfta det samma i statskontoret inom viss kortare tid. Då de av låneförmedlarna beviljade egnahemslånen i regel icke fingo lyftas förrän in-teckningssäkerhet avlämnats och allenast i mån av byggnadsarbetets fortgång samt alltså viss, i många fall rätt avsevärd tid förflöt mellan ett egnahemslåns beviljande och dess slutliga lyftande, kommo låneförmedlarna att ligga inne med mycket betydande kontanta lånebelopp. Med hänsyn härtill beslöts vid 1927 års riksdag den ändring i lånevillkoren, att låneförmedlare, med tillämpning från och med den 1 januari 1928, äger lyfta honom beviljat statslånebelopp endast i den mån så erfordras för verkställande av erforderlig utbetalning å beviljade egnahemslån. Låneförmedlare har att därvid beräkna behovet med hänsyn till å ena sidan det belopp, som kan förväntas bliva under skälig tid framåt, i regel ett halvt år, utbetalt å beviljade egnahemslån, samt å andra sidan av låneförmedlaren redan innehavd tillgång av lyftade men ej utbetalda lånebelopp. I ämnet nu gällande bestämmelser återfinnas i § 16 av kungörelsen nr 217/1928. I anslutning till den sålunda vidtagna ändringen i avseende å låneförmedlarnas rätt att lyfta dem beviljade statslån

har från och med budgetåret 1927/1928 kapitalökningsanslaget till egnahems-lånefonden tillmätts sålunda, att detta tillhoppa med förefintlig kapitalbehållning och påräkneliga amorteringar skulle förslå till täckande av de delar av beviljade statslån, som låneförmedlarna enligt nyss angivna bestämmelser ägde att lyfta under budgetåret. Med hänsyn härtill hava kapitalökningsanslagen under de senaste budgetåren måst beräknas med ledning av från låneförmedlarna årligen infordrade kalkyler rörande de för nästkommande budgetår antagliga utbetalningarna å av dem beviljade lån.

I skrivelse den 12 maj 1932 anmälde statens egnahemsstyrelse, att det i 1932 års statsverksproposition för budgetåret 1932/1933 äskade kapitalökningsanslaget av 5,000,000 kronor för egnahemslånefonden säkerligen bleve otillräckligt för fullgörande av föreskrivna utbetalningar å beviljade lån, samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom ytterligare kapitalökning för egnahemslånefonden för budgetåret 1932/1933 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Skrivelsen, varöver statskontoret avgav infordrat utlåtande, föranledde ej något Kungl. Maj:ts förslag till 1932 års riksdag.

Härefter har *statens egnahemsstyrelse* i skrivelse den 30 augusti 1932 i samband med äskande av kapitalökningsanslag till fonden för budgetåret 1933/1934 erinrat om sin framställning den 12 maj 1932 samt meddelat, att det kapitalökningsanslag, som för mötande av erforderliga utbetalningar under budgetåret 1932/1933 behövde tillföras fonden utöver för sagda år redan anvisat anslag å 5,000,000 kronor, enligt förnyade beräkningar kunde uppskattas till 2,700,000 kronor. Styrelsen har hemställt, att sistnämnda belopp måtte av riksdagen äskas såsom ytterligare kapitalökningsanslag för innevarande budgetår.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 19 september 1932 anfört bland annat följande.

Beträffande egnahemsstyrelsens beräkning av bristen i fonden vid ingången av budgetåret 1933/1934 ville statskontoret erinra om, att beräkningen innebure, att samtliga hos hushållningssällskapen inestående egnahemslänemedel skulle den 30 juni 1933 vara av låneförmedlarna utlämnade såsom egnahemslån. Då det emellertid icke torde vara praktiskt genomförbart att vid en viss tidpunkt helt ställa egnahemsnämnderna utan kassamedel, ville det synas statskontoret, som om någon höjning av det för bristens fyllande ifrågasatta kapitalökningsanslaget vore erforderligt exempelvis till 4,000,000 kronor.

Av utredningen framgår, att det för innevarande budgetår anvisade kapitalökningsanslaget å 5,000,000 kronor varit för knappt tilltaget. Detta förhållande torde kunna delvis förklaras därav, att egnahemslåntagarna under rådande ekonomiska kris och därav föranlett behov att utbekomma kontanta medel hastigare än förr plägat vara fallet fullbordat sina egnahemsföretag och lyftat dem beviljade lånebelopp. Då avtalade och författningsenliga utbetalningar å beviljade statslån och enskilda egnahemslån givetvis böra i behörig tid och ordning verkställas, anser jag det vara nödvändigt, att fonden redan under innevarande budgetår tillföres det härför erforderliga ytterligare

kapitalet, av statskontoret uppskattat till 4,000,000 kronor. I enlighet med chefens för finansdepartementet tidigare i dag gjorda uttalande torde av nämnda anslagsbelopp 3,600,000 kronor böra utgå av lånemedel.

I enlighet med vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 såsom kapitalökning för egnahemslånefonden anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, därav 3,600,000 kronor att utgå av lånemedel.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför härefter:

III. 14. Statens bostadslånefond. I enlighet med vad chefen för finansdepartementet tidigare föreslagit, torde å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 böra uppföras ett kapitalökningsanslag för statens bostadslånefond å 75,500,000 kronor.

Statens bostadslånefond tillkom genom beslut av 1920 års riksdag, som medgav, att för bildande av nämnda fond såsom lån från statsverkets fond av rusdrycksmedel 15,000,000 kronor finge disponeras för vartdera av åren 1920 och 1921. Sedermera har under riksdagarna 1922—1930 dels ytterligare medel för samma ändamål ställts till förfogande ur rusdrycksmedelsfonden, dels ock medgivande lämnats att för utlämnande av nya lån taga i anspråk inflytande amorteringar och räntor intill vissa angivna belopp. Sammanlagt hava för åren 1920—1930 gjorts disponibla för utlåning ur bostadslånefonden 88,400,000 kronor. Jämväl må nämnas, att år 1923 ett belopp av 3,000,000 kronor enligt riksdagens medgivande fick disponeras för beredande av extra statsbidrag. Beloppet, som utgick av byggnadsskattemedel, användes till avskrivningar å lån ur bostadslånefonden, och de icke fullt 3,000,000 kronor, som sålunda tillfördes fonden, utlånades samma år på nytt.

Den 30 juni 1932 utgjorde bostadslånefondens tillgångar 78,447,008 kronor 74 öre, varav 76,616,490 kronor 99 öre utlånta medel och återstoden utestående fordringar. Samtidigt uppgick bostadslånefondens skuld till statsverkets fond av rusdrycksmedel till 76,759,247 kronor 30 öre.

På sätt förut av chefen för finansdepartementet påvisats, torde på grund av inflytande amorteringar bostadslånefondens skuld till rusdrycksmedelsfonden under innevarande budgetår komma att nedgå, så att skulden beräknats belöpa sig till högst 75,500,000 kronor vid budgetårets utgång. Till detta belopp bör anslag äskas å tilläggsstaten, för att bostadslånefonden skall kunna ombildas till en självständig statlig utlåningsfond.

Avkastningen av statens bostadslånefond utgör för närvarande inemot 4.5 procent. Med hänsyn härtill lärer, såsom chefen för finansdepartementet framhållit, det nu erforderliga kapitalökningsanslaget för fonden kunna i sin helhet bestridas med lånemedel. Räntemedlen från bostadslånefonden böra framdeles å riksstaten beräknas bland övriga inkomster från statens utlåningsfonder.

På grund av vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 för kapitalökning å statens bostadslänefond anvisa ett reservationsanslag av 75,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför slutligen följande:

VIII. Förstärkning av statsverkets kassafond. Tidigare i dag har jag utvecklat, hurusom statsverkets kassafond är i behov av en avsevärd förstärkning, samt angivit det belopp, som kan tillföras fonden, till 75,600,000 kronor.

Det torde i förevarande sammanhang vara av intresse att taga del av kassafondens utveckling från den tid, då fonden tillskapades, intill det nu löpande budgetåret. Denna utveckling framgår av följande tabellariska sammanställning.

Kassafonden budgetåren 1912–1931/1932.

Miljoner kronor.

Budgetår	Inkomsttitlar			Utgiftstitlar			Netto-tillskott (+) resp. nettobelastning (—)	I anspråk tagna kapitaltillgångar	Behållning vid budgetårets slut
	Överskott	Underskott	Skillnad	Besparing	Merutgift	Skillnad			
1912	25.11	9.13	+ 15.98	6.61	9.64	— 3.03	+ 12.95	—	42.65
1913	34.94	10.43	+ 24.51	9.19	7.46	+ 1.73	+ 26.24	—	68.89
1914	18.76	7.85	+ 10.91	3.04	13.06	— 10.02	+ 0.89	—	69.78
1915	31.58	23.03	+ 8.55	3.97	24.51	— 20.54	— 11.99	—	57.79
1916	135.64	15.95	+ 119.69	4.39	32.67	— 28.28	+ 91.41	21.28	127.92
1917	380.26	74.68	+ 305.58	5.07	49.31	— 44.24	+ 261.34	—	389.26
1918	479.06	108.98	+ 370.68	73.11	115.05	— 41.94	+ 328.74	461.57	256.43
1919	378.72	57.25	+ 321.47	142.97	77.23	+ 65.72	+ 337.19	202.12	441.50
1920	255.32	71.24	+ 184.08	83.36	103.29	— 19.93	+ 164.15	115.68	489.97
1921	123.86	63.01	+ 60.85	44.29	151.80	— 107.51	— 46.66	143.12	300.19
1922	49.33	36.21	+ 13.12	29.77	88.86	— 59.09	— 45.97	172.64	81.58
1923 ^{1/1—30/6}	30.58	13.98	+ 16.60	15.30	40.59	— 25.29	— 8.69	51.89	21.00
1923/24	76.69	20.78	+ 55.91	16.82	31.50	— 14.68	+ 41.23	—	62.23
1924/25	44.40	14.63	+ 29.77	18.94	34.05	— 15.11	+ 14.66	—	76.89
1925/26	22.36	12.46	+ 9.90	11.16	28.75	— 17.59	— 7.69	7.06	62.14
1926/27	33.33	12.00	+ 21.33	11.23	34.05	— 22.82	— 1.49	29.74	30.91
1927/28	38.28	5.86	+ 32.42	7.65	27.18	— 19.53	+ 12.89	—	45.80
1928/29	30.88	2.61	+ 28.27	6.84	18.45	— 11.61	+ 16.66	—	60.46
1929/30	27.26	4.57	+ 22.69	10.62	15.01	— 4.39	+ 18.30	—	78.76
1930/31	22.40	5.41	+ 16.99	9.54	24.40	— 14.86	+ 2.13	5.00	75.89
1931/32	7.81	23.07	— 15.26	6.13	21.52	— 15.39	— 30.65	31.98	13.26

Sammanlagt hava under ifrågavarande budgetperioder inkomsttitlarna tillfört kassafonden 1,654.04 miljoner kronor, medan fonden fått för reglerande av utgiftsanslag vidkännas en nettobelastning av tillhoppa 428.40 miljoner kronor. Under samma tid hava direkt för statsregleringen av fonden tagits i anspråk 1,241.50 miljoner kronor. Härjämte har utanför budgeten ett

belopp av 0.58 miljon kronor överförts till fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden. Detta belopp ingår i den för år 1916 i tabellen angivna siffran för i anspråk tagna kapitaltillgångar.

Såsom framgår av tabellen har kassafondens behållning icke vid något tillfälle varit så låg som vid utgången av budgetåret 1931/1932.

Det ifrågasatta förstärkningsanslaget skulle, såsom jag förut angivit, närmast finansieras av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Anslaget bör dock icke budgettekniskt ställas i beroende av inkomstiteln. Under åberopande av vad jag tidigare anfört, får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 för förstärkning av statsverkets kassafond anvisa ett anslag av 75,600,000 kronor.

Vad föredragande departementscheferna sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga.

STATENS ARBETSLÖSHETSKOMMISSION

C. 4041/1932

Till

KONUNGEN.

Statens arbetslöshetskommission får härmed till Kungl. Maj:t avgiva förslag om erforderliga medel,

dels till förstärkning av det extra reservationsanslag av 25 miljoner kronor, som 1932 års riksdag anvisat till bekämpande av arbetslösheten under nu löpande budgetår,

dels till upprätthållande av hjälpverksamheten för arbetslösa under budgetåret $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{6}$ 1934.

Till stöd för de anslagskrav, som i det följande komma att framställas, får kommissionen anföra följande.

Statens arbetslöshetskommission, angående medelsbehovet för återstoden av budgetåret 1932/1933 samt för budgetåret 1933/1934.

Arbetsmarknadens utveckling under år 1932.

Den sedan ett par år tillbaka alltmer världsomspännande ekonomiska krisen har under innevarande år ytterligare skärpts i olika hänseenden, och några tillförlitliga tecken på att den allmänna depressionen börjat släppa taget kunna ännu icke påvisas. Under år 1932 har läget undergått en märkbar försämring, vilket kan avläsas i de tabellariska sammanställningar över den svenska arbetsmarknadens gestaltning under året, som arbetslöshetskommissionen till den föreliggande frågans belysande återgiver här nedan i samband med vissa jämförande uppgifter från tidigare perioder. Sålunda redovisas i *tab. 1* antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen under åren 1922 samt 1927—1932; i *tab. 2* uppgifter om arbetslösheten i procent av hela det redovisade antalet medlemmar i fackföreningarna under samma tid, och i *tab. 3* uppgifter om hela det antal hjälpsökande arbetslösa, som av de kommunala arbetslöshetsorganen under angivna tid rapporterats till kommissionen.

Tab. 1. Antal arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen.

Månad	År	1922	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Januari		482	293	279	241	241	222	368
Februari		479	258	260	215	211	232	412
Mars		381	208	201	174	171	191	343
April		368	171	165	150	140	194	341
Maj		257	168	146	134	129	164	339
Juni		215	161	157	135	127	187	351
Juli		203	150	167	137	140	198	370
Augusti		172	148	160	135	144	201	366
September		155	143	142	127	146	197	351
Oktober		177	170	156	148	175	257	395
November		269	242	230	202	254	413	661
December		321	243	220	203	238	343	—
	<i>Medeltal</i>	296	198	192	169	178	236	—

Tab. 2. Fackföreningarnas arbetslöshet i procent av medlemsantalet.

Månad	År	1922	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Januari		34.3	16.3	14.3	14.8	13.9	20.2	24.0
Februari		31.9	15.6	13.3	14.6	13.2	18.7	23.6
Mars		30.5	14.1	13.2	13.7	12.3	19.4	23.9
April		28.3	12.3	11.7	11.4	10.3	17.1	20.6
Maj		22.9	9.9	8.2	7.7	8.0	13.2	18.3
Juni		20.9	9.4	7.6	6.8	8.0	12.4	19.1
Juli		18.2	8.3	7.4	6.3	8.0	11.8	19.2
Augusti		16.7	7.9	6.9	6.1	8.1	12.8	19.8
September		15.1	8.4	7.8	6.7	9.5	13.4	20.4
Oktober		15.5	10.4	9.0	8.7	12.3	16.4	21.8
November		17.2	12.8	10.9	10.1	15.3	19.3	—
December		21.3	18.6	17.3	16.3	22.9	26.5	—
	<i>Medeltal</i>	22.9	12.0	10.6	10.2	11.9	16.8	—

Tab. 3. Antalet hjälpsökande arbetslösa enligt arbetslöshetskommissionens månadsrapporter (avrundade tal).

Månad	År	1922	1927	1928	1929	1930	1931	1932
Januari	163,200	27,400	26,650	18,500	16,650	40,250	103,700
Februari	158,600	25,400	26,300	11,700	15,400	41,600	108,000
Mars	149,000	22,400	24,600	15,700	13,600	41,900	109,700
April	126,800	22,200	19,600	12,250	11,400	39,400	111,300
Maj	83,000	18,100	14,100	8,450	9,000	34,550	104,100
Juni	49,300	15,200	11,150	5,850	6,650	31,050	97,400
Juli	38,300	12,200	9,500	5,050	5,800	30,500	94,700
Augusti	36,000	12,700	9,850	4,850	6,300	35,700	99,800
September	35,100	12,900	10,000	5,050	8,600	40,400	106,400
Oktober	37,300	16,450	12,950	7,300	14,600	57,143	123,600
November	43,500	21,400	16,450	9,800	24,800	77,254	—
December	45,900	24,200	18,700	12,050	31,900	88,761	—
<i>Medeltal</i>		80,500	19,230	16,654	9,713	13,725	46,542	105,870

Samtliga sifferserier i dessa tre tabeller inregistrera i stort sett en fortskridande försämring av arbetsmarknaden under den redovisade delen av detta år. Tydligast kommer försämringen till uttryck i kommissionens egen statistik samt i den offentliga arbetsförmedlingens siffror. Årets ur arbetsmarknadssynpunkt hittills mest otillfredsställande läge är, vad arbetslöshetskommissionens rapport-siffror angår, att anteckna för oktober månad med 123,600 anmälda hjälpsökande arbetslösa, vilket utgör den högsta arbetslöshetssiffror, som av kommissionen rapporterats sedan den förra deflationskrisens kulminationsskede december 1921—april 1922, under vilket sistnämnda tidsavsnitt toppunkten nåddes i januari 1922 med 163,200 anmälda arbetslösa i hela riket. Fackföreningarnas uppgifter ha däremot under detta års höstmånader icke kommit i nivå med de rekordhöga siffrorna från vintern 1922.

Under den tid, som förlutit mellan den senaste stora krisen på arbetsmarknaden åren 1921—1922 och den nuvarande krisen, har arbetslösheten i vårt land kunnat karakteriseras såsom väsentligen ett grovarbetareproblem vid sidan av vissa lokalt betonade krisföreteelser, medan de mera fack- och yrkesutbildade arbetarna endast i jämförelsevis obetydlig grad hava varit drabbade av arbetsbrist. Såsom arbetslösheten gestaltat sig under de två senaste åren, har däremot bilden av arbetsmarknaden blivit en annan, i det att denna nu kännetecknas av en över hela yrkesskalan utbredd arbetslöshet, även om grovarbetarna såsom tillföre utgöra den största gruppen av de arbetslösa eller inemot $\frac{1}{3}$. Bland de redan förut av lågkonjunktur hårt pressade gruv-, järn-, trä- och metallindustrierna har läget varit i stort sett oförändrat, medan en ganska stark stegring av arbetslösheten under året inträtt särskilt bland skogsarbetarna. Även i det avseendet företer den nuvarande situationen en viss likhet med den, som var rådande för cirka tio år sedan, att arbetslöshet uppträder landet runt i samtliga län fastän mindre utpräglat i de rena jordbrukslänen. Under hela den gångna delen av 1932 har antalet familjeförsörjare i förhållande till antalet icke-familjeförsörjare inom klientelet varit i det närmaste lika, varutinnan förhållandena på ett anmärk-

ningsvärt sätt skilja sig från dem, som rådde under den förra deflationskrisen, då särskilt under det svåraste skedet familjeförsörjarnas antal var inemot 25 % större än antalet icke-familjeförsörjare.

Efter denna allmänna översikt får arbetslöshetskommissionen lämna en kortfattad redogörelse för ställningen och utvecklingen under år 1932 fram till senhösten beträffande de viktigaste näringsgrenarna.

Försämringen på arbetsmarknaden har under året gjort sig gällande med påfallande styrka inom *jordbruket*, där arbetslösheten nu erhållit en större omfattning än tillföre. Under den föregående stora krisen på arbetsmarknaden fungerade det ännu vid världskrigets slut ekonomiskt bärkraftiga jordbruket som den reservoar, som kunde uppsuga en del av industriens överskott av arbetare. Nu däremot har jordbruket självt att kämpa med stora besvärligheter och har därför svårt att ens bereda sysselsättning för yrkesvana jordbruksarbetare och än mindre för industriens övertaliga befolkning.

Det tryckta läget inom *skogsbruket* och dess förädlingsindustrier avspeglar sig i de utomordentligt stegrade arbetslöshetssiffrorna. Ännu i oktober 1930 redovisades endast 214 arbetslösa skogsarbetare; i början på år 1931 var siffran uppe i 1,600 och i oktober 1931 i 8,600. Sedan dess har arbetslösheten bland skogshanteringens folk varit i oavbruten tillväxt med en svag tillbakagång allenast under drivningarnas högsäsong, närmast månaderna januari—mars. Den 31 oktober i år steg arbetslöshetssiffran till 14,633, eller den högsta, som kommissionen hittills haft att anteckna för denna näringsgren. De ändrade förhållandena på skogsbrukets arbetsmarknad medförde redan under fjolåret ett upphävande av de avstängningsbestämmelser, som tidigare gällde för de arbetslösa inom detta yrke.

Lågkonjunkturons långvariga tryck på trävaruindustrien har åtföljts av stor arbetslöshet bland *sågverkens* arbetare, enkannerligen i Norrland. I oktober 1931 registrerades hos kommissionen en arbetslöshetssiffra bland sågverksarbetarna å 6,800. Den 31 oktober 1932 däremot var siffran 12,187 eller i det närmaste fördubblad. Då rådande handelspolitiska förhållanden knappast ge utsikt till ökad avsättning på världsmarknaden av trävaruindustriens produkter, och den matta köplusten vid årets skogsauktioner icke heller tyder på någon livligare aktivitet inom sågverksindustrien, lärer någon snar förbättring på denna arbetsmarknad ej vara att emotse.

Ehuru *pappersmasseindustrien* arbetar under ogynnsamma villkor och icke kan erhålla tillfredsställande priser för sina produkter, har likväl arbetstillgången varit någorlunda tillfredsställande under året, bortsett från tiden för den långvariga massakonflikten.

Konjunkturons har sedan flera år tillbaka ofördelaktigt påverkat arbetstillgången inom *jord-, sten- och glasindustrien*, om också 1932 års arbetslöshetssiffror äro något lägre än närmast föregående års. Detta beror dock företrädesvis på den betydande extraordinära hjälp, som staten lämnat till stenindustriens arbetslösa befolkning genom omfattande gatstensbeställningar, varjämte beredskapsarbeten kommit igång inom några av de av arbets-

löshet hårdast drabbade kommunerna. Icke heller må förbises den betydelse, som vägdistriktens allttjämt omfattande reguljära arbeten härstädes haft för arbetslöshetens lindrande.

Arbetslöshetssiffrorna hava i det närmaste varit konstanta under detta år, vilket antyder, att någon egentlig förbättring på arbetsmarknaden för stenindustrien icke inträtt. Svårigheterna ha framtvingit en omfattande understödsverksamhet med statsbidrag inom flertalet stenindustrikommuner, särskilt i Bohuslän. Därjämte ha många stenindustriarbetare, enkannerligen i Blekinge, beretts anställning vid statliga reservarbeten och till en del även vid statskommunala sådana.

På arbetsmarknaden för glasindustrien synes någon markerad ändring ej hava inträffat.

Avmattningen inom byggnadsverksamheten har medfört minskad arbetstillgång bland byggnadsämnesarbetare och andra.

Arbetslösheten inom *gruv- och järnindustrien* berör i stor utsträckning sådana kommuner, vilka stått i en praktiskt taget oavbruten rapportförbindelse med arbetslöshetskommissionen ända sedan den förra stora lågkonjunkturen. Då nedläggning av gruvor i det mellansvenska gruvområdet allttjämt fortgått och malmproduktionen vid de norrbottniska malmfälten kraftigt nedskurits samt järnbrukshanteringen samtidigt i stort sett arbetat under svåra förhållanden, har som följd härav arbetstillgången inom dessa näringsgrenar blivit ytterligare försämrad. Från oktober 1931 till samma tidpunkt 1932 har också dess inregistrerade arbetslöshetssiffra fördubblats.

Beträffande läget på arbetsmarknaden inom *den mekaniska verkstadsindustrien* må framhållas följande. Rent siffermässigt har arbetslösheten under året oavbrutet ökats, och även i förhållande till den totala arbetslösheten i landet representerar numera arbetslösheten inom denna industri en större kvot än de närmast föregående åren. Ställningen synes dock hava varit någorlunda tillfredsställande under förra delen av året och den avgörande försämringen på arbetsmarknaden inträffat först under årets senare hälft. Tvivelsutan skulle läget giva intryck av än större tillbakagång, om hänsyn även toges till det kända förhållandet, att korttidsarbete i avsevärd utsträckning förekommer inom denna industri.

Arbetslösheten inom *husbyggnadsverksamheten* har varit i stigande under året; en av säsongen betingad förbättring inträdde dock under sommar-månaderna. Då arbetslösheten inom detta fack under höstens lopp alltmera stegrats, synes man härur kunna utläsa, att lågkonjunkturen nu även nått denna näringsgren. Ifråga om *annan byggnadsverksamhet*, såsom exempelvis de offentliga vägarbetena, må allenast erinras om de betydande belopp, som den gångna tidens goda konjunkture allttjämt gjort möjligt för staten, kommunerna och vägstyrelserna att ställa till förfogande för vägbyggnadsföretag; arbetstillfällena ha härigenom framskapats i stor utsträckning. Dessa äro dock för närvarande icke tillräckliga för att absorbera det överskott av arbetare på skilda områden, som eftersträvar att erhålla sin utkomst av sysselsättning inom denna gren av byggnadsverksamheten.

Antalet hjälpsökande arbetslösa den 31

Yrkes- grupp nr	Y r k e s g r u p p	Stock- holms stad	Stock- holms län	Upp- sala län	Söder- man- lands län	Öster- göt- lands län	Jön- kö- pings län	Krono- bergs län	Kalmar län	Got- lands län	Ble- kinge län
<i>I</i>	<i>Jordbruk och skogshushållning.</i>										
A	Jordbruk	73	91	54	116	138	75	188	387	23	284
B	Skogshushållning	—	3	133	105	76	54	102	192	—	55
<i>II</i>	<i>Industri och hantverk.</i>										
A	Gruvdrift och malmförädling	—	168	259	156	10	18	1	6	—	2
B	Jord-, sten- och glasindustri	62	39	33	129	67	34	279	413	100	1,541
C	Metall- och maskinindustri	2,050	492	73	505	682	103	43	634	12	106
D	Trävaruindustri	180	101	284	190	239	139	89	502	2	39
E	Byggnadsverksamhet	1,524	338	78	80	525	123	51	201	6	59
F	Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	79	6	4	2	8	9	1	9	—	22
G	Textilindustri	12	2	—	3	103	19	—	5	—	—
H	Beklädnadsindustri	101	8	4	3	10	12	—	5	—	3
I	Närings- och njutningsmedelsindu- stri	114	28	7	11	29	19	—	104	3	13
J	Kemisk-teknisk- och belysnings- industri	15	3	3	2	2	61	—	33	62	1
K	Trämasse- och pappersindustri	41	55	22	5	51	3	46	15	—	—
L	Grafisk industri	89	12	3	1	6	1	1	15	—	2
M	Industri och hantverk, ej särsk. specif.	384	103	11	16	99	100	12	61	1	63
<i>III</i>	<i>Sjöfart och fiske</i>	175	33	42	11	25	9	5	195	9	155
<i>IV</i>	<i>Handel och samfärdsel.</i>										
A	Kontors-, bank- och försäkrings- personal	204	13	—	3	39	2	2	20	1	3
B	Butiks- och magasinpersonal	645	48	7	13	63	7	1	32	2	15
C	Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	161	3	2	2	10	7	2	4	—	2
D	Landtransport	876	85	24	87	147	34	4	77	3	44
E	Allmän och litterär verksamhet	55	3	—	—	2	—	—	1	—	—
F	Handel och samfärdsel, ej särsk. specif.	15	8	6	1	9	4	3	2	1	4
<i>V</i>	<i>Husligt arbete</i>	—	15	—	—	—	25	—	—	—	34
<i>VI</i>	<i>Arbete, ej hänförligt till annan grupp</i>	1,500	865	485	738	716	587	1,117	1,445	117	1,640
	Summa	8,355	2,522	1,534	2,179	3,056	1,445	1,947	4,358	342	4,087

oktober 1932 fördelat på yrken och län.

Kristian- stads län	Malmö- hus län	Hal- lands län	Göte- borgs och Bohus län	Älvs- borgs län	Skara- borgs län	Värmlands län	Öre- bro län	Väst- man- lands län	Kop- par- bergs län	Gävle- borgs län	Väster- norr- lands län	Jämt- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Summa
257	127	60	293	107	73	515	357	204	269	1,070	1,192	662	514	879	8,008
32	4	1	11	53	5	1,655	578	224	1,908	1,441	3,432	1,996	1,353	1,220	14,633
16	361	3	2	189	13	880	1,640	797	1,733	595	—	—	—	2,036	8,935
513	284	117	2,953	173	43	303	164	73	51	99	239	41	37	23	7,810
78	1,555	152	2,351	254	79	288	139	327	134	284	189	17	6	15	10,568
41	193	67	814	117	95	499	224	234	524	910	3,017	195	808	2,684	12,187
68	1,212	196	696	72	54	290	152	162	190	289	673	77	25	303	7,444
2	136	10	27	14	2	36	21	—	1	1	4	2	3	—	399
8	24	55	220	45	2	16	1	2	—	2	3	3	—	—	525
3	69	15	66	3	8	19	227	2	—	17	19	5	1	6	606
9	242	25	146	20	16	17	21	13	8	40	32	—	3	—	920
—	124	—	87	95	14	1	16	—	5	—	15	1	1	—	541
—	31	—	57	61	38	170	19	—	—	59	1,008	63	47	—	1,791
1	25	3	56	2	46	—	3	4	2	3	3	—	—	—	278
34	243	18	95	29	13	78	42	49	37	57	55	12	9	35	1,656
20	220	67	379	27	116	19	6	7	1	46	135	3	11	21	1,737
—	70	9	137	6	3	3	7	5	7	5	12	—	—	—	551
20	178	25	364	15	15	17	23	34	6	28	52	6	—	2	1,618
6	37	1	64	2	—	6	4	5	3	2	6	3	—	1	333
25	403	45	627	55	8	73	80	46	11	151	178	29	8	144	3,264
—	26	—	34	—	—	2	6	1	4	4	2	1	—	—	141
8	1	5	—	2	5	2	6	10	14	2	5	3	1	7	124
1	7	—	36	—	—	—	—	—	21	—	1	—	—	32	172
704	1,927	245	1,903	1,236	781	3,205	1,538	968	1,989	2,542	4,721	1,839	2,521	4,014	39,343
1,846	7,499	1,119	11,418	2,577	1,429	8,094	5,274	3,167	6,968	7,647	14,993	4,958	5,348	11,422	123,584

Inom *övriga industrier* och särskilt sådana, vilka producera för den inhemska marknaden, har arbetslösheten under året knappast varit av någon betydelse. Dessa hemmaindustrier uppvisa i det närmaste oförändrat låga arbetslöshetssiffror månad för månad och hava sålunda anmärkningsvärt väl motstått trycket av de vikande konjunkturerna. Annorlunda har arbetsmarknaden för *sjöfart och fiske* utvecklats sig. Den redan 1931 inträffade påtagliga försämringen har fortsatt under innevarande år till följd av den ihållande depressionen inom sjöfartsnäringen.

Att arbetsmarknaden inom den för internationella faktorerers spel känsliga *handeln och samfärdseln* skulle kännbart präglas av ökad avmattning är givet, och de stigande arbetslöshetssiffrorna bära även vittnesbörd om krisens följder, dock att depressionen, såvitt av arbetslöshetskommissionens material framgår, hittills icke framträtt på detta område med samma ökade intensitet, som inom flertalet andra grenar av näringslivet, ett förhållande som kommissionen hade tillfälle att mera utförligt belysa uti sin tidigare denna höst till Kungl. Maj:t avgivna redogörelse för resultatet av en verkställd undersökning rörande arbetslösheten inom de merkantila yrkena.

Alltjämt finnes *arbetsmarknaden för kvinnor* vara förhållandevis motståndskraftig mot lågkonjunkturen. Den högsta rappersiffran under året för gruppen »husligt arbete» inregistrerar nämligen icke större arbetslöshet bland kvinnor än 182 personer, en parallellföreteelse sålunda till den kvinnliga arbetsmarknadens utveckling under den stora arbetslöshetskrisen för omkring tio år sedan.

En sammanfattning av arbetslöshetsläget den 31 oktober 1932 med avseende på *de hjälpsökande arbetslösas fördelning länsvis och efter yrkesgrupper* återgives å sid. 6—7.

Vidare torde få hänvisas till nedanstående tabell, som angiver *totalantalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa inom resp. yrkesgrupper under envar av 1932 års tio första månader.*

Yrkesgrupp	31/1	29/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10
<i>I. Jordbruk och skogshushållning.</i>										
A. Jordbruk	4,699	5,832	6,858	5,955	6,137	5,938	5,175	4,388	5,902	8,008
B. Skogshushållning ...	10,142	9,770	10,458	14,369	13,854	12,248	11,314	12,811	13,014	14,633
<i>II. Industri och hantverk.</i>										
A. Gruvdrift och malmförädling	6,839	6,684	6,817	7,036	7,286	7,485	7,627	8,377	8,243	8,935
B. Jord-, sten- och glasindustri	8,607	8,290	7,377	8,820	7,360	7,225	8,193	8,858	9,153	7,810
C. Metall- och maskinindustri	7,282	8,570	8,617	8,458	8,624	8,562	8,148	8,437	8,991	10,568
D. Trävaruindustri	11,500	11,843	12,300	11,346	9,835	8,519	8,542	9,757	10,597	12,187
E. Byggnadsverksamhet	6,395	7,037	7,098	6,133	5,457	5,040	5,039	5,050	5,633	7,444
F. Läder-, hår-, gummi- och dylik industri ..	368	383	410	393	369	335	296	326	341	399
G. Textilindustri	312	382	368	323	339	342	367	406	420	525
H. Beklädnadsindustri..	421	430	546	445	417	416	530	696	552	606
I. Närings- och nyttningsmedelsindustri ..	843	916	986	901	837	776	673	735	826	920
J. Kemisk-teknisk- och belysningsindustri...	374	381	355	383	397	354	408	446	484	541
K. Trämasse- och pappersindustri	1,772	1,867	1,715	1,566	1,394	1,350	1,522	1,733	1,589	1,791
L. Grafisk industri	126	197	206	171	173	227	219	225	236	278
M. Industri och hantverk, ej särsk. spec.	1,463	1,637	1,529	1,463	1,332	1,396	1,306	1,391	1,413	1,656
<i>III. Sjöfart och fiske..</i>	1,332	1,649	1,772	1,527	1,368	1,165	1,126	1,129	1,386	1,737
<i>IV. Handel och samfärdsel.</i>										
A. Kontors-, bank- och försäkringspersonal.	335	335	406	423	417	405	408	420	422	551
B. Butiks- och magasinspersonal	1,113	1,233	1,265	1,245	1,227	1,117	1,208	1,286	1,304	1,618
C. Hotell-, kafé- och restaurangrörelse ...	231	237	243	221	214	308	196	239	258	333
D. Landtransport	2,470	2,903	3,124	2,890	2,564	2,454	2,445	2,480	2,625	3,264
E. Allmän och litterär verksamhet	49	66	76	59	67	54	86	96	101	141
F. Handel och samfärdsel, ej särsk. spec...	136	173	169	141	119	93	117	85	153	124
<i>V. Husligt arbete ...</i>	107	182	179	98	98	112	51	89	146	172
<i>VI. Arbete, ej hänförligt till annan grupp...</i>	36,826	37,035	36,800	36,967	34,209	31,449	29,691	30,366	32,615	39,343
Summa	103,742	108,032	109,674	111,333	104,094	97,370	94,687	99,826	106,404	123,584

Efterföljande tabell angiver de hjälpsökande arbetslösas procentuella fördelning å olika yrken inom hela det till kommissionen anmälda arbetslöshetsklientelet sådan denna framträtt under månaderna februari och juli åren 1927—1932¹.

G r u p p	1927		1928		1929		1930		1931		1932	
	febr. %	juli %	febr. %	juli %	febr. %	juli %	febr. %	juli %	febr. %	juli %	febr. %	juli %
<i>Jordbruk och skogshushållning.</i>												
Jordbruk	3	2	4	2	3	1	2	2	4	2	5	5
Skogshushållning ...	1	2	1	2	1	1	1	1	4	10	9	12
<i>Industri och hantverk.</i>												
Gruvdrift och malmförädling	7	11	6	11	6	10	5	9	7	8	6	8
Jord-, sten- och glasindustri	8	3	3	3	3	4	3	3	8	17	8	9
Metall- och maskinindustri	9	10	7	8	6	7	6	6	8	7	8	9
Trävaruindustri.....	13	12	12	10	12	12	14	9	13	13	11	9
Byggnadsverksamhet.....	9	7	10	6	11	5	10	7	7	3	6	5
Övriga industrier ...	5	6	5	5	6	6	6	7	6	4	4	4
Industri och hantverk, ej spec.....	3	3	3	4	2	3	3	2	2	2	2	1
<i>Sjöfart och fiske ...</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
<i>Handel och samfärdsel m. m. ...</i>	6	8	8	9	6	7	7	7	5	4	5	5
<i>Arbete, ej hänförligt till annan grupp (grovarbetare).....</i>	35	35	40	39	43	43	42	46	34	29	34	32
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal hjälpsökande arbetslösa	25,400	12,200	26,300	9,500	11,700	5,050	15,400	5,800	41,600	30,500	108,050	94,687

Översikt av hjälpverksamheten under år 1932.

Den försämring av arbetsmarknaden, som enligt den här lämnade redogörelsen ägt rum under år 1932, har påkallat en betydande utökning av den statliga hjälpverksamheten för arbetslöshetens bekämpande, och då utsikterna för den närmaste framtiden icke tyda på någon förbättring av situationen, åtminstone vad vintermånaderna angår, torde det vara nödvändigt att för sagda tid räkna med en ytterligare utvidgning av hjälpåtgärderna. Innan kommissionen emellertid framlägger sina synpunkter på programmet för denna vidgade statliga hjälpaktion, har kommissionen ansett motiverat att giva en översikt över den under den hittills gångna delen av året

¹ För 1922 saknas dylika yrkesuppgifter.

bedrivna hjälpverksamheten för de arbetslösa, i samband varmed till jämförelse kommer att meddelas några siffror från de närmast föregående åren och den förra stora krisen på arbetsmarknaden.

Då ingen kommun äger påräkna statens medverkan till lindrande av uppkomna svårigheter till följd av arbetslöshet med mindre den träder i rapportförbindelse med kommissionen, utgör antalet rapporterade kommuner i viss mån en mätare både på arbetslöshetens utbredning i landet och hjälpbehovets styrka. Under krisens svåraste skede år 1922 ansågo sig 768 kommuner böra upprätthålla rapportförbindelse med kommissionen, varav det övervägande antalet samtidigt även begärde statlig hjälp. Minimalet av rapporterade kommuner inregistrerades år 1924, då siffran på hösten nedgick till 69, och mellan denna och siffran 200 har de rapporterade kommunernas antal per månad sedan svängt ända till slutet av 1930, då registrerad arbetslöshet anmäldes inom 300 kommuner. Alltifrån början av 1931 har ett oavbrutet stigande antal kommuner sökt anknytning till kommissionen. I oktober 1931 uppgick detta antal till över 400, i november 1931 passerades gränsen 500, i januari 1932 600, i februari 1932 700 och i oktober 1932 800. Därmed hade även 1922 års maximisiffra överskridits. Efterföljande sammanställning lämnar en översikt av utvecklingen under år 1922 samt 1931—oktober 1932.

Kommunernas rapportering.

M å n a d	Antal rapporterade kommuner		
	1922	1931	1932
Januari	768	339	673
Februari	689	362	751
Mars	690	376	757
April	665	368	758
Maj	518	353	743
Juni	417	345	708
Juli	355	335	727
Augusti	356	353	746
September	359	365	774
Oktober	364	419	835
November	376	508	—
December	372	569	—

Då från länsstyrelserna alltjämt ingå meddelanden om förordnanden för ordförande i nytillkomna kommunala arbetslöshetsorgan, synes en ytterligare ökning av antalet rapporterade kommuner, som redan uppgår till cirka $\frac{1}{3}$ av rikets samtliga, vara att emotse, vilket i viss mån är liktydigt med stegrade hjälpanspråk från kommunerna. För närvarande ingå månadsrapporter från alla större och medelstora städer liksom även från flertalet mindre sådana, varjämte de flesta landskommuner av industriell struktur rapportera. En påfallande skillnad i jämförelse med tidigare år utgör det numera starka inslaget av rena jordbruks- och skogskommuner. Visserligen har kunnat iakttagas fall, då sådan aktivitet från kommuns sida synes i icke ringa mån varit föranledd av en strävan att få stöd av statens arbetslöshetsmedel för

utförande av vissa ur ortens synpunkt betydelsefulla arbetsföretag. Emellertid föranleder rapporteringen icke alltid krav på ingripande från statens sida. Den tablå över *relationen mellan antalet rapporterade och statligt hjälpta kommuner* under tiden augusti—oktober 1932, som följer här nedan, ådagalägger detta. Det må dock hållas i minnet, att kommissionen ansett sig böra i en del fall avslå framställningar om statlig hjälp, och att antalet faktiskt med statsbidrag hjälpta kommuner därför är mindre än de hjälp-sökande kommunernas numerär.

L ä n	31/8 1932			30/9 1932			31/10 1932		
	Hela antalet rapp. kom.	Därav med statlig hjälp	%	Hela antalet rapp. kom.	Därav med statlig hjälp	%	Hela antalet rapp. kom.	Därav med statlig hjälp	%
Stockholms stad	1	1	100.0	1	1	100.0	1	1	100.0
Stockholms län	21	11	52.4	23	10	43.6	24	12	50.0
Uppsala	13	3	23.1	14	3	21.4	14	3	21.4
Södermanlands	23	12	52.2	23	12	52.2	26	13	50.0
Östergötlands	21	9	42.9	22	8	35.5	25	8	32.0
Jönkopings	22	9	40.9	25	10	40.0	28	9	32.2
Kronobergs	41	16	39.0	40	20	50.0	45	20	44.4
Kalmar	50	28	56.0	49	27	55.1	55	28	50.9
Gotlands	5	1	20.0	5	1	20.0	8	1	12.5
Blekinge	36	32	88.9	37	32	86.5	36	32	88.9
Kristianstads	27	13	48.1	30	13	43.3	37	15	40.6
Malmöhus	28	15	53.6	31	19	61.2	31	18	58.1
Hallands	14	6	42.9	15	6	40.0	17	6	35.3
Göt. och Bohus	38	28	73.7	40	28	70.0	42	30	71.4
Älvsborgs	32	15	46.9	33	15	45.4	38	16	42.2
Skaraborgs	21	8	38.1	22	7	31.8	28	8	28.6
Värmlands	63	47	74.6	65	48	73.8	67	47	70.2
Örebro	31	19	61.3	33	20	60.6	36	21	58.4
Västmanlands	23	14	60.9	26	16	61.5	31	17	54.9
Kopparbergs	40	32	80.0	40	30	75.0	41	31	75.7
Gävleborgs	41	27	65.9	43	27	62.7	43	28	65.2
Västernorrlands	60	53	88.3	60	53	88.3	61	54	88.6
Jämtlands	46	27	58.7	46	28	60.8	49	25	51.0
Västerbottens	22	13	59.1	24	16	66.6	25	15	60.0
Norrbottnens	27	25	92.6	27	25	92.5	27	25	92.6
Summa, resp. medeltal	746	464	60.7	774	475	61.4	835	483	57.8

Statliga
reserv-
arbeten.

Inom den statliga hjälpverksamheten har arbetslinjen principiellt alltid varit ställd i förgrunden, även om densamma under vissa år och med hänsyn till krisartade förhållanden på arbetsmarknaden behövt temporärt suppleras med kontant understödsverksamhet. Denna arbetslinjens förgrundsställning inom hjälpverksamheten markeras även av den ökade omfattning, som såväl de statliga och de statskommunala reservarbetena som också de rent kommunala reservarbetena erhållit under år 1932. Redan ökningen av antalet i gång varande statliga reservarbetsplatser från 98 i oktober 1931 till 201 i oktober 1932 utgör ett talande bevis härför. Såsom arbetsobjekt hava företrädesvis ifrågakommit allmänna väg- och brobyggnader, väg- och

markförbättringsarbeten å de allmänna skogarna, flottleds- och järnvägsbyggnader, hjälpländningsfält samt idrottsplatsanläggningar. I stort sett hava arbetena sålunda haft samma karaktär som under den förra stora krisen.

Enligt verkställd beräkning per den 20 november 1932 utgjorde totalkostnaden för av kommissionen kontraherade arbeten cirka 60 miljoner kronor. Vid samma tid sysselsattes i dessa arbeten icke fullt 16,000 man. Relationen mellan kontraktssumman och antalet sysselsatta reservarbetare erbjuder intresse ur en speciell synpunkt, dock icke i så måtto, att den skulle kunna tjäna till ledning för bedömande av exempelvis årskostnaden för en reservarbeters sysselsättande. Detta inses ju omedelbart därav, att kontraktssummans storlek väsentligen påverkas av i vad mån å ena sidan långvariga, kanske mångåriga, arbeten med följaktligen förhållandevis höga kontraktssummor och å andra sidan kortvariga arbeten ingå i den kontraherade arbetsvolymen. Men relationen erbjuder intresse ur en annan synpunkt. Erfarenheten synes nämligen utvisa, att den kontraherade arbetsvolymen i genomsnitt fördelar sig på ett sådant sätt på kortvariga och långvariga arbeten, att man i allmänhet kan räkna med nyssberörda relation såsom tämligen konstant. Följaktligen kan en summa av cirka 60 miljoner kronor sägas ungefärligen representera värdet av den arbetsvolym, som erfordras för att med arbetsföretag av denna art bereda mera varaktig sysselsättning åt en arbetsstyrka på cirka 15,000 arbetare.

I takt med de ökade arbetsengagementen har en successiv utökning av antalet vid de statliga reservarbetena anställda pågått. I slutet av oktober månad 1931 voro något över 7,200 man anställda. Arbetsstyrkan växte därefter månad för månad och kulminerade i första etappen vad år 1932 angår under mars månad med cirka 14,000 man. Sedan gick anställningsnumerären något tillbaka under sommarmånaderna men har sedan återigen börjat stiga. Under sistlidna oktober månad överskred de anställdas antal 16,100, motsvarande mer än en fördubbling av arbetsstyrkan vid samma tidpunkt ett år tidigare.

Tabellen å sid. 14, som grundar sig på kommissionens veckovis sammanställda styrkebesked, avser att belysa *omsättningen av arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena* under varje vecka för tiden 2 juli—19 november 1932.

Trots den starka utökning av reservarbetena, som ägt rum, har det i år lika litet som tillföre varit möjligt att ställa platser till kommunernas förfogande i den utsträckning, som av dem ifrågasatts. Efterfrågan har nämligen varit synnerligen livlig med ansökningar tidvis från ända upp till nära 300 kommuner per vecka och avseende 5,000 å 6,000 platser.

Av arbetarna vid kommissionens arbetsföretag utgöra för närvarande ungarlarna cirka $\frac{3}{5}$ och familjeförsörjarna $\frac{2}{5}$. Under vissa delar av året har dock en viss förskjutning dem emellan kunnat konstateras. Ungarlarnas övertalighet hänger givetvis samman med att de i hemorten anordnade arbetena — såväl de statskommunala som de rent kommunala — i första rummet pläga förbehållas familjeförsörjarna.

Omsättningen per vecka av arbetare vid de statliga reservarbetena ^{2/7—10/11} 1932.

1 9 3 2	Den totala arbets- styrkans storlek	Antalet underveckan nyanställda arbetare	Antalet underveckan avgångna arbetare	Antalet avgångna och till- komna arbe- tare under veckan	Omsättningen i % av arbets- styrkan	Antalet avgångna arbetare i % av arbets- styrkan
2 juli	14,996	397	403	800	5.4	2.6
9 "	15,105	437	328	765	5.1	2.1
16 "	15,044	308	369	677	4.4	2.4
23 "	15,310	517	251	768	5.1	1.6
30 "	15,389	362	283	645	4.2	1.8
6 augusti	15,508	507	388	895	5.8	2.5
13 "	15,713	529	324	853	5.4	2.1
20 "	15,659	473	527	1,000	6.4	3.4
27 "	15,870	484	273	757	4.8	1.7
3 september	15,646	332	556	888	5.7	3.6
10 "	15,037	456	1,065	1,521	8.1	7.1
17 "	15,499	779	317	1,096	7.1	2.1
24 "	15,982	677	194	871	5.4	1.2
1 oktober	16,135	474	321	795	4.9	1.9
8 "	16,029	343	449	792	4.9	2.8
15 "	16,047	352	334	686	4.3	2.1
22 "	16,104	428	371	799	4.9	2.3
29 "	16,105	240	239	479	2.9	1.4
5 november	15,790	301	616	917	5.8	3.9
12 "	15,574	345	561	906	5.8	3.6
19 "	15,593	467	448	915	5.8	2.8

Beträffande arbetarnas förtjänster av anställningen vid de statliga reservarbetena må framhållas följande.

Enligt gällande bestämmelser skola lönerna vid dessa stå i viss relation till den för envar kommun fastställda grovarbetarelönen. Såsom anfördes i underdåniga skrivelsen den 15 april 1932 ämnade kommissionen med hänsyn till statsmakternas direktiv i lönefrågan och under beaktande av den förskjutning i nedåtgående riktning, som konstaterats pågå inom den allmänna lönenivån, efter undersökning av den öppna arbetsmarknadens gällande grovarbetarelöner verkställa de justeringar av lönenivån vid reservarbetena, var till undersökningens resultat kunde giva anledning. Ifrågavarande undersökning kom till stånd under sommaren 1932 och medförde i åtskilliga fall en sänkning av grovarbetarelönen från den 1 augusti innevarande år. Sedan kommissionens åtgärder härutinnan emellertid överklagats hos Kungl. Maj:t och kommissionen anbefallts att enligt vissa riktlinjer verkställa en omprövning av grovarbetarelönerna, blevo dessa föremål för en förnyad revision, som ledde till att lönerna i stort sett återfördes till samma nivå, som gällde före den 1 augusti. De sålunda omjusterade grovarbetarelönerna för resp. kommuner och arbetsplatser hava bragts i tillämpning fr. o. m. den 1 sistlidne november månad. Det påkallar emellertid beaktande, att arbetslönerna på öppna marknaden inom såväl jord- som skogsbruket i vissa landsdelar numera tendera att underskrida arbetsförtjänsten vid reservarbetena i samma trakter. Givet är, att kommissionen oavslutligen har sin uppmärksamhet fäst på dessa löneutvecklingstendenser.

Reservarbetarnas medeldagsförtjänster hava under detta års tio första månader utgjort:

januari	kronor 4: 42	juni	kronor 4: 43
februari.....	» 4: 35	juli	» 4: 38
mars	» 4: 24	augusti	» 4: 17
april	» 4: 44	september	» 4: 30
maj	» 4: 48	oktober	» 4: 33

Dessa medeldagsförtjänstssiffror innefatta emellertid icke värdet av de för-månar av social natur, som komma reservarbetarna tillgodo i form av fri bostad m. m. å förläggningarna, vissa fria resor etc. Även må framhållas, dels att de återgivna förtjänstssiffrorna äro medeltal, vilkas storlek väsentligen påverkas av i vad mån arbetena äro förlagda till orter med lägre eller högre löner än i hemorten — enligt sakens natur ligga de statliga reservarbetena nästan undantagslöst på landsbygden och mycket ofta i landsändar med billiga levnadskostnader — och dels, att dessa differenser för familjeförsörjarnas vidkommande balanseras genom ortstillägget.

Till närmare belysning av reservarbetenas värde för de i arbetena anställda ävensom till upplysning om relationen mellan arbetsförtjänster och arbetskostnader får kommissionen hänvisa till den bland bilagorna intagna tablån över reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och över de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader under budget-åren 1927—1932 (bil. 1).

Hjälpformen statskommunala reservarbeten har funnits till ända sedan 1922 men hann under förra krisen icke få någon större betydelse. Den kom över huvud taget icke att spela någon egentlig roll inom hjälperksamheten förrän fr. o. m. senare hälften av år 1931. Ännu i oktober månad sagda år bedrevs endast 34 dylika arbetsföretag. Särskilt fr. o. m. våren 1932 ha dessa slags arbeten vuxit i betydelse. Sådana pågingo i slutet av oktober månad i år inom 146 kommuner. De statskommunala reservarbetenas ökade förekomst inom landskommunerna förtjänar att särskilt understrykas, enär dylika arbeten tidigare nästan enbart förekommo i städerna.

Statsbidraget till statskommunala reservarbeten utgår med växlande procentsatser; ekonomiskt bärkraftiga kommuner erhålla lägre bidrag, medan detta utmättes med större statlig procentsats för ekonomiskt mera svagt ställda kommuner. Genom att lämna högre statsbidrag än 50 % till arbetslönerna har staten för kommuner av sistnämnda kategori underlättat användandet av denna hjälpform. Tabellen här nedan utvisar fördelningen av antalet städer och landskommuner, som under tiden 1931—31 oktober 1932 beviljats förhöjt statsbidrag med olika procentsatser till sådana arbeten.

Statskommu-
nala reserv-
arbeten.

Period	60 %			65 %			70 %			75 %			80 %			85 %			90 %			Summa summarum		
	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a	st.	lk.	s.a
1931	—	3	3	—	3	3	—	—	—	2	6	8	—	1	1	—	—	—	—	3	3	2	16	18
¹ / ₁ — ³⁰ / ₆ 1932 ...	1	7	8	1	5	6	—	3	3	3	26	29	—	1	1	—	1	1	1	16	17	6	59	65
¹ / ₇ — ³¹ / ₁₀ 1932 ...	2	13	15	—	8	8	—	5	5	5	29	34	—	2	2	2	2	4	1	22	23	10	81	91

Såsom exempel på olika slags arbetsobjekt, som här kommit i fråga, kunna nämnas avlopps- och vattenledningar, allmänna vägar, ödebygdsvägar, enskilda utfartsvägar, planeringsarbeten, idrottsplatsanläggningar samt flygfält. Dessa sistnämnda slags arbeten komma för närvarande till utförande med förhöjt statsbidrag i Norrköping, Jönköping och Halmstad.

Under innevarande år har kommissionen för tiden intill den 20 november beviljat statsbidrag till statskommunala reservarbeten, vilkas totalkostnader beräknats till 16,424,000 kronor, varav i arbetskostnader 12,033,000 kronor. Den på staten fallande andelen av dessa kostnader kan approximativt angivas till 6,900,000 kronor.

Ännu på förhösten 1931 voro mindre än 1,000 personer anställda vid dylika arbeten. Siffran steg emellertid oavbrutet, och den nådde i slutet av oktober detta år 7,418, d. v. s. arbetarantalet hade mer än sjudubblats på cirka ett år. Omkring $\frac{3}{4}$ av alla vid dessa slags arbeten anställda ha utgjorts av familjeförsörjare. Lönerna vid de statskommunala reservarbetena normeras efter samma grunder som lönerna vid de statliga reservarbetena. Medeldagsförtjänsterna under tiden januari—september 1932 hava varit följande:

januari	kronor 4: 86	juni	kronor 4: 97
februari	» 4: 99	juli	» 4: 95
mars	» 4: 91	augusti	» 4: 63
april	» 5: 12	september	» 4: 52
maj	» 5: 18		

Att medeldagsförtjänsterna här ligga högre än vid de tidigare omnämnda statliga reservarbetena förklaras därav, att statskommunala reservarbeten till stor del komma till utförande i städer och industribetonade landskommuner, medan statsarbetena övervägande äro förlagda till jordbruks- och skogssamhällen med dessas lägre lönenivå.

Såväl vid de statskommunala liksom vid de statliga reservarbetena tillämpas praktiskt taget endast ackordsbetalning.

Det alltjämt växande antalet ansökningar om statsbidrag till statskommunala arbeten synes vittna om att denna arbetslinje även i fortsättningen kommer att omfattas med intresse av kommunerna.

Rent
kommunala
reservarbeten.

Till denna redogörelse för arbetslinjens betydelse inom den statliga hjälperksamheten torde även böra fogas några ord om de åtgärder, som kommunerna med egna medel vidtagit för att genom anordnande av rent kommunala reservarbeten bereda sysselsättning åt sina arbetslösa, så långt detta framgår av månadsrapporterna till kommissionen. Under den förra krisen hade dessa arbeten under en kortare tid rätt betydande omfattning, men med arbetsmarknadens förbättring avstannade i stort sett de kommunala föranstaltningarna på detta område. Vissa år under skedet 1923—1930 igångsattes dock inom en del kommuner arbeten av detta slag, då behov

av hjälp för de arbetslösa uppstod och statsbidrag till understödsverksamhet därvid ej kunde erhållas på grund av kommissionens principiellt avvisande hållning till understödsverksamhet under skeden av jämförelsevis normala förhållanden på arbetsmarknaden. Såväl nu som tidigare ha dock de kommunala arbetena med undantag för enstaka månader alltid varit färre än de samtidigt i statens regi bedrivna arbetena. Från början av år 1931 ha arbeten av denna art emellertid kommit livligare till användning inom hjälpverksamheten, och än mera har detta blivit fallet under innevarande år, då antalet vid dessa arbeten sysselsatta fördubblats i förhållande till 1931 års arbetsstyrka. Vid slutet av sistlidne oktober månad voro sålunda tillhoppa 10,744 arbetslösa placerade i rent kommunala arbeten, varav cirka $\frac{3}{4}$ utgjordes av familjeförsörjare. Då kommunerna själva svara för sina egna arbeten, erhåller kommissionen inga fortlöpande rapporter om arbetsobjektens natur och gällande lönevillkor, men vill det av en del meddelade uppgifter förefalla, som om i vissa fall den öppna marknadens löner och i andra fall de för statens reservarbeten fastställda reservarbetslönerna skulle tillämpas.

Efterföljande tabell torde få anses belysande för *arbetslinjens omfattning* under den gångna delen av detta år, därvid för jämförelses skull även medtagits siffrorna för åren 1922 och 1931.

Månad	Antalet anställda									Summa anställda vid olika slag av arbeten			% av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	vid statliga reservarbeten			vid statskommunala reservarbeten			vid rent kommunala reservarbeten			1922	1931	1932	1922	1931	1932
	1922	1931	1932	1922	1931	1932	1922	1931	1932						
Januari.....	24,491	5,081	12,099	—	900	3,016	13,151	5,486	11,530	37,642	11,467	26,645	23.1	28.5	25.7
Februari . . .	28,932	6,329	14,015	—	1,199	4,018	12,800	6,690	13,934	41,732	14,218	31,967	26.3	34.2	29.6
Mars	31,583	6,544	14,245	—	1,502	4,516	10,200	6,587	11,384	41,783	14,633	30,145	28.0	34.9	27.5
April	24,021	6,767	13,879	—	1,361	4,863	8,100	5,060	10,384	32,121	13,188	29,126	25.3	33.5	26.2
Maj	17,450	6,290	14,308	—	1,285	4,900	6,200	4,378	9,405	23,650	11,953	28,613	28.5	34.6	27.5
Juni	17,423	6,620	15,172	—	1,199	5,645	5,300	4,078	9,609	22,723	11,897	30,426	46.1	38.3	31.3
Juli	18,624	6,805	15,648	—	785	5,346	4,200	4,127	9,692	22,824	11,717	30,686	59.6	38.4	32.4
Augusti . . .	20,493	6,922	15,865	—	737	5,232	3,600	4,601	10,080	24,093	12,260	31,177	66.9	34.3	31.2
September . .	20,283	6,980	16,254	—	863	6,150	3,500	4,522	10,127	23,783	12,365	32,531	67.8	30.6	30.6
Oktober . . .	20,186	7,254	16,055	—	1,358	7,418	3,000	5,459	10,744	23,186	14,071	34,217	62.2	24.6	27.7
November . .	16,462	8,099	—	—	1,683	—	2,600	8,037	—	19,062	17,819	—	43.8	23.0	—
December . .	13,816	9,256	—	—	2,415	—	3,300	8,723	—	17,116	20,394	—	25.5	23.0	—

Den nuvarande krisens långvarighet och styrka har nödvändiggjort arbetslinjens supplerings med en statlig kontant understödsverksamhet av betydande mått. Ännu i början på hösten 1931 åtnjoto endast ett 20-tal kommuner statsbidrag härtill, men under höstens lopp steg siffran månad för månad och kulminerade under april månad 1932, då 171 kommuner medgivits rätt att disponera statsbidrag till dylik verksamhet. Motsvarande högsta siffra under 1922 var 237. Väl visade det sig görligt att i år under den varmare årstiden i någon mån begränsa understödsverksamheten men icke att indraga allt statsbidrag till kommunerna, och fr. o. m. hösten 1932 har försäm-

Kontant
understöds-
verksamhet.

ringen på arbetsmarknaden lett till att denna hjälpform måst åter komma till användning uti allt flera kommuner. Den sista oktober i år uppgick sålunda antalet kommuner, som berättigats utlämna kontanta understöd med bidrag av statsmedel, till 109, av vilka ett växande antal även måste stödjäs genom förhöjt statsbidrag för att de över huvud taget skulle bliva i stånd att anordna dylik verksamhet. Allt fler kommuners ekonomiska ställning har nämligen försvagats till följd av minskat skatteunderlag, stora utgifter för arbetslöshetslindrande åtgärder och därav följande höga skatter. Efterföljande tabell utvisar fördelningen av antalet kommuner, som under tiden 1931—31 oktober 1932 med växlande procentsatser beviljats dylikt förhöjt statsbidrag till kontant understödsverksamhet.

Period	60 %			65 %			70 %			75 %			80 %			85 %			90 %			95 %			Summa summarum		
	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a
1931.....	—	1	1	—	—	—	1	1	1	10	11	—	7	7	—	—	—	2	18	20	—	1	1	3	38	41	
¹ / ₁ — ³⁰ / ₆ 1932 ..	1	7	8	—	3	3	—	4	4	2	17	19	—	7	7	—	—	—	1	32	33	—	1	1	4	71	75
¹ / ₇ — ³¹ / ₁₀ 1932..	1	4	5	—	4	4	—	1	1	3	13	16	—	4	4	1	1	2	1	30	31	—	—	—	6	57	63

Enligt vad tabellen utvisar uppburo vid sislidne oktober månads utgång 63 — varav flertalet landskommuner — av de 109 kommuner, som då bedrev understödsverksamhet, eller 57.8 %, förhöjt statsbidrag och av dessa flera än $\frac{4}{5}$ sådant bidrag med 75 à 90 % av understödsverksamhetens kostnader.

Antalet kommuner, som under 1922 tillerkändes förhöjt statsbidrag, uppgick däremot endast till 35 eller 13.9 % av samtliga, som utövade dylik verksamhet med bidrag av statsmedel.

Den kontanta understödsverksamhet, som finansierats utan statsbidrag, d. v. s. med enbart kommunala medel och i allmänhet genom fattigvårdens mellankomst, har haft större omfattning än den statligt subventionerade understödsverksamheten. För cirka ett år sedan — i oktober 1931 — rapporterades, att 76 kommuner ordnat sin understödsverksamhet på egna linjer, medan antalet kommuner med statsbidrag till sådan verksamhet samtidigt uppgick till 27. I oktober 1932 voro siffrorna resp. 176 och 109. Totalt utgick sålunda kontant understöd i 103 kommuner i oktober 1931 och i 285 i oktober 1932.

Det av kommissionens understödsverksamhet omslutna klientelet under vintern 1922 uppgick till omkring 65,000 personer, men torde i denna siffra även ingå ett visst antal med enbart kommunala medel understödda. Topp-siffran för år 1932 har hittills varit 26,452 huvudpersoner.

Beträffande understöds-klientelet är till slut att tillägga, att understödstagarnas flertal utgöres av familjeförsörjare. Det har dock sedan vintern 1931 blivit nödvändigt att även låta icke-familjeförsörjare göras delaktiga av denna hjälp; en icke obetydlig del av de understödsuppbärande ungarlarna utgöres av yngre arbetslösa, som deltaga i kurser. Kvinnliga arbetslösa

hava däremot hittills praktiskt taget icke kommit i fråga till erhållande av statligt arbetslöshetsunderstöd, vilket givetvis står samman med att kvinnorna än så länge i mycket ringa omfattning anmält sig såsom hjälpsökande.

En viss undantagsställning inom understödsverksamheten har tillerkänts det arbetslösa sjöfolket, nämligen i det avseendet, att arbetslösa sjömän oavsett försörjningsplikt kunna från och med senhösten 1932 komma i åtnjutande av arbetslöshetsunderstöd icke blott, såsom redan gällande bestämmelser föreskriva, på respektive hemorter utan även på orter, där de icke äro mantalsskrivna, under förutsättning likväl i sistnämnda fallet, att vederbörande kommun, som här förutsättes vara sjö- eller hamnsamhälle, förklarar sig beredd att tillhandagå med sådan hjälp. I senare fallet kan den understödsutdelande kommunen berättigas att få räkna sig tillgodo ett statsbidrag med 75 % av de utbetalade understödsbeloppen. Enär denna säraktion, som betingats av sjöfolkets egenartade arbetsförhållanden, än så länge endast kommit att tillämpas i Stockholm och Göteborg, är kommissionen ännu icke i tillfälle att kunna uttala sig om effekten av dessa åtgärder.

Arbetslöshetsunderstöden hava tillhandahållits företrädesvis i form av kontanta bidrag, men författningens anvisning på, att understöden även lämnas in natura, har beaktats av åtskilliga kommuner, och kommissionen har för sin del även hos kommunerna betonat vikten av att hjälpen även utgår i form av naturaförmåner av lämpligt slag, varjämte kommissionen ansett sig böra inskräpa betydelsen av att understödsverksamheten kombineras med arbetsplikt i enlighet med gällande författningsbestämmelser härom. Till följd härav hava också under den varmare årstiden omkring $\frac{3}{4}$ av alla understödskommuner tillämpat arbetspliktsbestämmelserna. Från och med senhöstens inträde, då klimatiska svårigheter börja göra sig gällande, har utan att från kommissionens sida så påfordrats, likväl inom ett icke obetydligt antal kommuner vidhållits kravet på motprestationsarbete från understödstagarnas sida.

Några exakta siffror rörande omfattningen av den understödsverksamhet, som pågick under den förra krisen med enbart kommunala medel, finnas ej tillgängliga. Däremot kan siffermässigt styrkas, att denna verksamhet under senaste tid svällt ut avsevärt. I oktober 1931 berörde den sålunda endast omkring 2,500 personer men steg under vintern 1932 till att omfatta över 8,000 personer, varefter en avmattning inträdde under sommarmånaderna. Fr. o. m. i höst är en ny uppgång i siffrorna att anteckna. Den 31 oktober 1932 hade sålunda antalet enbart kommunalt understödda stigit till nära 6,000. Denna kommunala understödsverksamhet hänför sig dels till en del smärre landskommuner, vilka genom en dylik hjälpverksamhet av mindre omfång anse sig kunna bemästra föreliggande svårigheter, men förekommer dels även i en del större städer, vilka vid sidan av understödsverksamhet med statsbidrag tidvis bedriva en omfattande kommunal sådan verksamhet genom fattigvården.

I efterföljande tabell lämnas en sammanställning av vissa uppgifter om *understödslinjen* för åren 1922 samt 1931 och januari—oktober 1932.

Månad	Antal understödstagare						Summa understödstagare			Procent av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	med statsbidrag			med enbart kommunala medel			1922	1931	1932	1922	1931	1932
	1922 ¹	1931	1932	1922	1931	1932						
Januari	61,000	1,383	16,740	—	4,498	7,292	61,000	5,881	24,032	37.4	14.6	23.2
Februari	65,400	2,807	21,481	—	3,849	8,063	65,400	6,656	29,544	41.2	16.0	27.4
Mars	63,400	3,422	25,003	—	4,037	7,047	63,400	7,459	32,050	42.6	17.8	29.2
April	53,300	4,093	26,452	—	2,924	5,163	53,300	7,017	31,615	42.0	17.8	28.4
Maj	28,000	4,006	23,476	—	1,851	4,948	28,000	5,857	28,424	33.7	17.0	27.3
Juni	8,400	2,772	15,640	—	1,394	5,064	8,400	4,166	20,704	17.0	13.4	21.3
Juli	4,800	2,646	15,819	—	1,348	4,510	4,800	3,994	20,329	12.2	13.1	21.5
Augusti	2,350	3,239	16,841	—	1,365	4,799	2,350	4,604	21,640	6.5	12.9	21.7
September...	2,340	3,887	17,192	—	1,477	5,159	2,340	5,364	22,351	6.7	13.3	21.0
Oktober	2,300	3,501	22,275	—	2,540	5,897	2,300	6,041	28,172	6.2	10.6	22.8
November ...	3,800	6,083	—	—	3,852	—	3,800	9,935	—	8.7	12.9	—
December ...	6,200	11,869	—	—	6,045	—	6,200	17,914	—	13.5	20.1	—

Hyreshjälps-verksamhet. Liksom under närmast föregående år har arbetslöshetskommissionen icke under 1932 lämnat bidrag till kommunerna för hyreshjälpsändamål.

Kurser.

Det ligger i sakens natur, att ungdomsarbetslösheten, som redan under flera år gjort sig kännbar, kommit att skärpas under en tid av allmän depression på arbetsmarknaden. För att i någon mån lindra de svårigheter, som till följd härav drabbat stora skaror av ungdomar, av vilka många aldrig ens hunnit få fotfäste inom något förvärvsarbete, och för att bereda dem nyttig sysselsättning under den nödtvungna ledigheten, har kommissionen med direkt anknytning till de förslag om vidgade kursanordningar, som utarbetats av ungdomsarbetslöshetsakkunnige, för sådant ändamål under 1932 beviljat statsbidrag till ett växande antal kommuner. Verksamheten har bedrivits i huvudsak efter förut tillämpade grunder, vilket bl. a. innebär, att lönerna till lärare och kursledare bekostas av statsmedel liksom också — med i regel 50 % — kostnaderna för de arbetslöshetsunderstöd, varav flertalet kursdeltagare kommit i åtnjutande, medan övriga med kursernas anordnande förenade utgifter åvila kommunerna.

Kurserna redovisas här nedan periodvis, av vilka den första omfattat tiden $\frac{14}{9}$ 1931— $\frac{30}{6}$ 1932 och den andra tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{15}{11}$ (t. v.) 1932. Under den första perioden tillerkändes 87 kommuner statsbidrag. Kurserna ha åsyftat, förutom att uppfriska tidigare inhämtade skolkunskaper hos deltagarna, att bibringa dem någon färdighet i vissa yrken samt att öka deras allmänt medborgerliga bildning. Härjämte ha gymnastikövningar upptagits såsom obligatoriskt ämne i de flesta upprättade kursplaner. De huvudslag av ämnen, som förekommit på kursernas schema under den första perioden, ha varit följande (därvid samtidigt för jämförelses skull även uppgifter från hösten 1932 medtagits).

¹ Innefattar även uppgift om de med enbart kommunala medel understödda.

Ä m n e n	T i d	
	^{14/6} 1931— ^{30/6} 1932	^{1/7—15/11} 1932
Allmänbildande ämnen (i regel jämte gymnastik)	82 ¹	49 ²
Allmänbildande ämnen jämte slöjd (eller annat praktiskt arbete)	50 ³	55 ⁴
Trä- eller metallslöjd (eller verkstadsarbete)	164 ⁵	30 ⁶
Skomakeri	8	—
Husligt arbete	2	2
Yrkeskurs för sjömän	3	2
Yrkeskurs för kontorister	8	3
Diverse ämnen	8 ⁷	3 ⁸
Summa	325	144

Antalet kursdeltagare under första perioden var 5,850, därav 3,550 i städerna och 2,300 i landskommunerna.

I statsbidrag till lärarelöner och kursledarearvoden beviljades under denna period kronor 256,896: 50.

Under den *andra* perioden har för tiden intill den 15 november 1932 statsbidrag för ändamålet beviljats 31 kommuner. I stort sett hava samma kursplaner följts som tidigare under året. Kursdeltagarnas antal har emellertid under hösten icke nått upp till vinterperiodens siffror. Intill den 15 november beräknas inalles 2,880 arbetslösa ungdomar hava beretts tillfälle att deltaga i under höstmånaderna anordnade kurser, därav 2,320 i städer och 560 i landskommuner, och summan av till samma datum beviljade statsbidrag för ändamålet har uppgått till kronor 117,572: 50. Närmare uppgifter om kursverksamhetens omfattning under perioderna återfinnas bland de *bilagor 2 a och 2 b*, som fogats till denna underdåniga framställning.

Ur den av kommissionen förvaltade väglånefonden å tillhopa 2,000,000 kronor, och ur vilken lån tillhandahållits sedan flera år tillbaka, har även under innevarande år utlämnats lån till ett antal vägstyrelser och andra. Den 15 november utgjorde summan av resterande, disponibla väglånefondsmedel 505,208 kronor.

Väglåne-
fonden

¹ Härav 10 mer eller mindre yrkesbetonade.

² " 5 " " " " "

³ I 3 kurser har slöjden helt ersatts av annat praktiskt arbete (skomakeri m. m.)

⁴ I 2 " " " " " " " " " " " " " " " "

⁵ Härav 4 kurser i svetsning.

⁶ " 8 " " " "

⁷ " 5 " " motorkunskap. 2 i skogsvård, 1 i trädgårdsskötsel.

⁸ Samtliga i motorkunskap.

Oversikt av
arbets- och
understöds-
linjens totala
omfattning.

I efterföljande tabell meddelas för vissa månader åren 1922 samt 1927—1932 en sammanfattning av hela antalet genom statliga och kommunala åtgärder hjälpta arbetslösa.

Tidpunkt	Arbetslinjen (antal anställda)					Understödslinjen (antal understödda)				Summa summarum	
	Stat- liga reserv- arbeten	Stats- kom- munala reserv- arbeten	Rent kom- munala arbeten	Summa	% av hela antalet rappor- terade arbets- lösa	med stats- bidrag ¹	utan stats- bidrag	Summa	% av hela antalet rappor- terade arbets- lösa	hjälp- ta	% av hela antalet rappor- terade arbets- lösa
1922:											
Januari	24,491	—	13,151	37,642	23.1	61,000	—	61,000	37.4	98,642	60.5
April	24,021	—	8,100	32,121	25.3	53,300	—	53,300	42.0	85,421	67.4
Juli	18,624	—	4,200	22,824	59.6	4,800	—	4,800	12.2	27,624	72.1
Oktober	20,186	—	3,000	23,186	62.2	2,300	—	2,300	6.2	25,486	68.3
1927:											
Januari	3,646	1,301	3,126	8,073	29.4	199	2,015	2,214	8.1	10,287	37.5
April	3,499	1,446	2,668	7,613	34.3	214	1,060	1,274	5.7	8,887	40.0
Juli	2,603	559	1,451	4,613	37.8	—	1,305	1,305	10.7	5,918	48.5
Oktober	2,085	517	1,317	3,919	23.8	29	2,006	2,035	12.4	5,954	36.2
1928:											
Januari	4,320	1,372	2,380	8,072	30.3	215	3,937	4,152	15.6	12,224	45.9
April	3,993	1,192	1,907	7,092	36.2	336	2,590	2,926	14.9	10,018	51.1
Juli	1,336	294	949	2,579	27.2	—	925	925	9.7	3,504	36.9
Oktober	1,385	347	1,035	2,767	21.4	—	693	693	5.3	3,460	26.7
1929:											
Januari	3,539	953	2,037	6,529	35.3	130	2,084	2,214	12.0	8,743	47.3
April	2,865	1,048	1,352	5,265	43.0	188	1,277	1,465	11.9	6,730	54.9
Juli	1,071	15	846	1,932	38.2	—	210	210	4.2	2,142	42.4
Oktober	1,129	46	535	1,710	23.4	—	288	288	4.0	1,998	27.4
1930:											
Januari	3,049	694	1,702	5,445	32.7	214	2,109	2,323	14.0	7,768	46.7
April	2,641	630	1,123	4,394	38.7	273	1,398	1,671	14.7	6,065	53.4
Juli	1,580	32	646	2,258	38.8	—	563	563	9.6	2,821	48.4
Oktober	1,935	39	1,062	3,036	20.8	—	1,108	1,108	7.6	4,144	28.4
1931:											
Januari	5,081	900	5,486	11,467	28.5	1,383	4,498	5,881	14.6	17,348	43.1
April	6,767	1,361	5,060	13,188	33.5	4,093	2,924	7,017	17.3	20,205	51.3
Juli	6,805	785	4,127	11,717	38.4	2,646	1,348	3,994	13.1	15,711	51.5
Oktober	7,254	1,358	5,459	14,071	24.6	3,501	2,540	6,041	10.6	20,112	35.2
1932:											
Januari	12,099	3,016	11,530	26,645	25.7	16,740	7,292	24,032	23.2	50,677	48.8
April	13,879	4,863	10,384	29,126	26.2	26,452	5,163	31,615	28.4	60,741	54.6
Juli	15,648	5,346	9,692	30,686	32.4	15,819	4,510	20,329	21.5	51,015	53.9
Oktober	16,055	7,418	10,744	34,217	27.7	22,275	5,897	28,172	22.8	62,389	50.5

Tabellöversikten å nästa sida avser åter att belysa de hjälptas antal under envar av årets månader beträffande tiden 1922 samt 1931—oktober 1932 samt dessa i procent av hela antalet anmälda, hjälpsökande arbetslösa.

¹ Innefattar även uppgift om de med enbart kommunala medel understödda vad angår år 1922.

	Antal hjälpta arbetslösa			De hjälpta i % av hela antalet rapport. arbetslösa		
	1922	1931	1932	1922	1931	1932
Januari	98,642	17,348	50,677	60.5	43.1	48.8
Februari	107,132	20,874	61,511	67.5	50.2	56.9
Mars	105,183	22,092	62,195	70.6	52.7	56.7
April	85,421	20,205	60,741	67.4	51.3	54.6
Maj	51,650	17,810	57,037	62.2	51.6	54.8
Juni	31,123	16,063	51,130	63.1	51.7	52.5
Juli	27,624	15,711	51,015	72.1	51.5	53.9
Augusti	26,443	16,864	52,817	73.5	47.2	52.9
September.....	26,123	17,729	54,882	74.4	43.9	51.6
Oktober	25,486	20,112	62,389	68.3	35.2	50.5
November	22,862	27,754	—	52.6	35.9	—
December	23,316	38,308	—	50.8	43.1	—

Den olika utvecklingsgången inom sifferserierna mellan å ena sidan år 1922, å andra sidan åren 1931 och 1932, är påfallande. Under år 1922 kom spetsbelastningen under månaderna januari—april, varefter följde en kraftigt nedåtgående rörelse, som först mot slutet av året byttes i en svag stegring av siffrorna. Även under åren 1931 och 1932 förmärkas vinterarbetslöshetens verkningar i de stigande siffrorna för månaderna januari—mars, men tillbakagången därefter är — särskilt under 1932 — ganska ringa, och ökningen av arbetslöshetshjälpens omfattning framträder redan i augusti. De höga relativa siffrorna för sommaren 1922 berodde på att de tidigare vidtagna hjälpåtgärderna av tekniska skäl ej kunde nedskäras och avvecklas i takt med arbetslöshetens tillbakavikande.

Den utökning av hjälpverksamheten i år, som blivit en följd av arbetsmarknadens starka försämring, har även kraftigt ökat kommissionens arbetsbörda. Såsom belysande för utvecklingen härutinnan må nämnas, att medan antalet till kommissionen ingående skrivelser (blanketter och standardformulär av olika slag ej medräknade) för månaderna januari—oktober under år 1930 uppgick till 13,765, var motsvarande siffra 33,248 år 1931 och 66,364 år 1932. Såsom följd härav har personalbeståndet måst utökas. Den i kommissionens tjänst anställda förvaltningspersonalens storlek (såväl på det centrala kansliet som vid arbetsplatserna) har sålunda stigit från 99 i oktober 1930 till 256 i samma månad 1931 och 530 i oktober 1932, av vilka senare något över $\frac{4}{5}$ tillhöra arbetsplatsernas ledningspersonal.

Kommissionens arbetsbörda.

Hjälperksamhetens beräknade omfattning och kostnader under budgetåret 1932/1933.

Vid planläggandet av den vidgade hjälpverksamhet, som lär bli en nöden, har kommissionen utgått ifrån att verksamheten i allt fall under det löpande budgetåret kommer att fullföljas i huvudsaklig överensstämmelse med hittills tillämpade principer. I enlighet härmed skall tyngdpunkten av hjälpverksamheten alltjämt i görligaste mån förläggas till *arbetslinjen*. Kommissionen ämnar självfallet i detta syfte också stödja kommunerna och sti-

mulera deras strävanden att anordna statskommunala reservarbeten. Under vintern 1932 beräknas 18- à 20,000 arbetslösa kunna bispringas genom anordnande av statliga reservarbeten samt inemot 9,000 genom statskommunala sådana.

Hjälp i erforderlig omfattning torde emellertid ej kunna beredas de arbetslösa enbart medelst arbete. Det torde fördenskull bliva nödvändigt att i ökad omfattning bevilja kommuner rätt att utdela *kontanta arbetslöshetsunderstöd*, varvid kommissionen emellertid skall söka noga beakta, att en rationell avvägning mellan de båda hjälpformerna arbete och understöd på ett ur samhällets synpunkter riktigt sätt upprätthålles.

Kommissionen utgår vidare från att för ett stort antal kommuner skall under återstoden av budgetåret föreligga behov av *förhöjt statsbidrag* till understödsverksamhet och statskommunala reservarbeten.

Slutligen är att omnämna, att kommissionen ansett sig böra utverka, att statsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1933 ånyo ställes till förfogande åt kommunerna för anordnande av *hyreshjälpsverksamhet* under första kvartalet 1933 i enlighet med bestämmelserna härom i gällande kungörelse. Kostnaderna härför torde emellertid kunna inrymmas under den för hela budgetåret 1932/1933 beräknade totalsumman.

I detta sammanhang må erinras om den lättnad, som kommunernas egna hjälpanordningar kunna antagas vinna genom insatser från landstingens sida, enär flertalet landsting vid årets höstsessioner anvisat betydande belopp till arbetslöshetens lindrande. På sådant sätt kommer även att ernås en viss lokal utjämning av de ekonomiska bördor, som den nuvarande arbetslösheten pålagt en del kommuner med hårt pressad skatteförmåga. Landstingen ha, enligt vad kommissionen inhämtat, i år nyanvisat ett belopp av tillhoppa 3,220,000 kronor (enligt en beräkning i Sveriges landstings tidskrift 3,311,000 kronor). Då härjämte i runt tal 146,000 kronor finnas kvarstående å tidigare härför anvisade anslag, utgjorde följaktligen tillgängliga disponibla landstingsanslag omkring den 1 oktober i år tillhoppa cirka 3,366,000 kronor. De beviljade landstingsmedlen äro avsedda att i första hand användas som bidrag till beredande av arbetstillfällen. Endast undantagsvis få anslagen tagas i anspråk för kontant understödsverksamhet.

Landstings-
bidrag.

Med utgångspunkt från ovan utvecklade allmänna synpunkter får kommissionen här nedan framlägga sina beräkningar av medelsbehovet för *återstoden av innevarande budgetår*.

Med avseende härå må till en början hänvisas till att behållningen per 1 juli 1932 (se bil. 3) utgjorde kronor 3,077,264:30, vilket belopp innesluter såväl likvida medel som utestående fordringar samt det bokförda värdet av samtliga inventarier. På kreditsidan är vidare att anteckna det vid budgetårets början disponibla riksdagsanslaget å 25 miljoner kronor.

Hjälpsverksamhetens totala utgifter för innevarande budgetår hava på sätt i det följande närmare angives beräknats till 62,943,677 kronor. I fråga om de olika huvudposterna i detta totalbelopp må framhållas följande.

I den tablå rörande kostnadsberäkningarna, som på sid. 26 framlägges för tiden juli 1932—juni 1933, ingår tiden juli—oktober 1932 med kända belopp, under det att omfattning och kostnader för tiden november 1932—juni 1933 beräknats på grundval av den förmodade utvecklingen. Till utgångspunkt vid dessa beräkningar hava lagts nedanstående siffror för det summariskt beräknade antalet anställda i statliga och statskommunala reservarbeten, varvid för jämförelses skull de faktiska anställningssiffrorna för senast förflutna budgetår tillfogats.

Arbets-
löshetskom-
missionens
arbetsplatser,
förvaltning
och revision
samt stats-
kommunala
reservarbeten.

Månad	Antal anställda:				Summa anställda:	
	i statliga reservarbeten		i statskommunala reservarbeten			
	1932—33	1931—32	1932—33	1931—32	1932—1933	1931—1932
Juli	15,648	6,805	5,346	785	20,994	7,590
Augusti	15,865	6,922	5,232	737	21,097	7,659
September	16,254	6,980	6,150	863	22,404	7,843
Oktober	16,105	7,254	7,418	1,358	23,523	8,612
November	16,000	8,099	7,800	1,683	23,800	9,782
December	16,500	9,256	8,200	2,415	24,700	11,671
Januari	16,700	12,099	8,600	3,016	25,300	15,115
Februari	17,000	14,015	9,000	4,018	26,000	18,033
Mars	18,000	14,245	9,000	4,516	27,000	18,761
April	20,000	13,879	8,000	4,863	28,000	18,742
Maj	20,000	14,308	7,000	4,900	27,000	19,208
Juni	20,000	15,172	6,000	5,645	26,000	20,817

Siffrorna hava på sätt framhölls här ovan i redogörelsen för hjälpverksamhetens allmänna planläggning beräknats med hänsyn till reservarbetenas tänkta successiva utökning och maximala ansvällning under senvintern och våren. Vissa förskjutningar äro likväl sannolika till följd av den inverkan, som ovissa faktorer alltid kunna tänkas utöva.

Förutsatt, att kostnaderna per man och dagsverke komma att i fortsättningen uppgå till ungefär samma belopp som under närmast föregående budgetår, skulle översikten av kostnaderna för arbetslinjen erhålla följande utseende (de beräknade beloppen hava härvid angivits i avrundade tal med särskild markering, medan de faktiska utgifterna för tiden juli—oktober upptagits med exakta tal):

	A. K:s arbetsplatser, förvaltning och revision Kronor	Statskommunala reservarbeten Kronor	Summa Kronor
1932:			
Juli	2,255,299	244,509	2,499,808
Augusti	2,872,048	173,029	3,045,077
September	2,509,171	291,300	2,800,471
Oktober	2,835,941	506,204	3,342,145
November	2,800,000	585,000	3,385,000
December	2,887,500	615,000	3,502,500
1933:			
Januari	2,922,500	645,000	3,567,500
Februari	2,975,000	675,000	3,650,000
Mars	3,150,000	675,000	3,825,000
April	3,500,000	600,000	4,100,000
Maj	3,500,000	525,000	4,025,000
Juni	3,500,000	450,000	3,950,000
Summa	35,707,459	5,985,042	41,692,501

De på staten belöpande sammanlagda kostnaderna för arbetslinjen (inkl. kostnaderna för den centrala förvaltningen) hava sålunda av kommissionen beräknats till 41,692,501 kronor.

*Kontant
understöds-
verksamhet.*

Av vad ovan i olika sammanhang anförts rörande den kontanta understödsverksamheten torde framgå, att kommissionen även för återstoden av nu löpande budgetår räknar med en betydande ökning av understödstagarnas antal och till följd härav också med större kostnader för denna hjälpform. Härvid har hänsyn även tagits till att kontantunderstöd numera som regel brukar tillkomma deltagarna i med statsbidrag anordnad kursverksamhet. Denna förutsattes komma att få relativt stor omfattning under budgetårets senare hälft.

Tablån rörande understödsverksamheten har följande utseende.

	Antal understödda	Kostnader Kronor
1932:		
Juli	15,819	708,638
Augusti	16,841	670,577
September	17,192	428,671
Oktober	22,275	763,290
November	28,600	1,430,000
December	30,000	1,500,000
1933:		
Januari	40,000	2,000,000
Februari	50,000	2,500,000
Mars	50,000	2,500,000
April	40,000	2,000,000
Maj	30,000	1,500,000
Juni	25,000	1,250,000
Summa	—	17,251,176

Beräkningarna för arbets- och understödslinjens tillhopalagda kostnader jämte vissa uppgifter om den statliga hjälpverksamhetens förmodade totala omfattning vad dessa båda hjälpformer angår under budgetåret $\frac{1}{7}$ 1932— $\frac{30}{6}$ 1933 hava sammanställts i den tablå, som här följer:

Översikt av arbets- och understödslinjens totala kostnader och omfattning.

	A. K:s arbets- platser, förvaltning och revision Kronor	Stats- kommunala reserv- arbeten Kronor	Arbets- löshets- understöd Kronor	Summa Kronor	Antal anställda reserv- arbetare ¹	Antal med stats- bidrag under- stödda ²	Summa av staten hjälpå
1932:							
Juli	2,255,299	244,509	708,638	3,208,446	20,994	15,819	36,813
Augusti	2,872,048	173,029	670,577	3,715,654	21,097	16,841	37,938
September	2,509,171	291,300	428,671	3,229,142	22,404	17,192	39,596
Oktober	2,835,941	506,204	763,290	4,105,435	23,523	22,275	45,798
November	2,800,000	585,000	1,430,000	4,815,000	23,800	23,500	52,400
December	2,887,500	615,000	1,500,000	5,002,500	24,700	30,000	54,700
1933:							
Januari	2,922,500	645,000	2,000,000	5,567,500	25,300	40,000	65,300
Februari	2,975,000	675,000	2,500,000	6,150,000	26,000	50,000	76,000
Mars	3,150,000	675,000	2,500,000	6,325,000	27,000	50,000	77,000
April	3,500,000	600,000	2,000,000	6,100,000	28,000	40,000	68,000
Maj	3,500,000	525,000	1,500,000	5,525,000	27,000	30,000	57,000
Juni	3,500,000	450,000	1,250,000	5,200,000	26,000	25,000	51,000
Summa	35,707,459	5,985,042	17,251,176	58,943,677	—	—	—

I anslutning till vunna erfarenheter beträffande kursverksamhetens läggning och omfattning under den gångna delen av 1932 har kommissionen i sin hjälpplan upptagit ett belopp av 450,000 kronor till lärarlöner vid kurser, avsedda att även under återstoden av budgetåret bedrivs efter de grunder, som tidigare under detta år tillämpats.

Kurs-
verksamhet.

Kommissionens väglånefond, vars disponibla restmedel, såsom i det föregående anförts, den 15 november 1932 utgjorde 505,208 kronor, har befunnits alltjämt fylla sin avsedda uppgift. Framställningar om lån hava dock på senaste tiden icke ingått i samma omfattning som tidigare, vilket måhända torde kunna ställas i samband med de andra åtgärder, som av statsmakterna ävägabragts för att underlätta finansieringen av nya vägföretags igångsättande.

Väg-
lånefonden.

Vid sådant förhållande har kommissionen icke ansett erforderligt, att någon del av nu ifrågasatta anslagsmedel avdelas till förstärkning av denna fond. Kommissionen utesluter sålunda för denna gång väglånefonden i sin kostnadsberäkning.

Då Kungl. Maj:t föreskrivit, att för arbetslöshetens bekämpande beviljade anslag även skola användas till bestridande av kostnaderna för arbetslöshetsutredningen, har kommissionen förslagsvis i planen härför upptagit ett belopp av 50,000 kronor.

Arbetslöshets-
utredningen.

¹ D. v. s. både i statliga och statskommunala reservarbeten anställda.

² Inklusivt kursdeltagare med understöd.

Medels-
reserven.

Kommissionen har i flera föregående framställningar angående anslagsbehovet och senast i underdåniga skrivelsen den 13 mars 1931 utförligt anfört de synpunkter, som enligt kommissionens uppfattning böra beaktas vid medelsreservens fastställande. Under fasthållande vid dessa synpunkter men med hänsyn samtidigt tagen till hjälpverksamhetens betydligt ökade omfattning, har kommissionen ansett sig böra för återstoden av budgetåret beräkna medelsreserven till 3,5 miljoner kronor, vilket belopp sålunda intagits i kostnadstablan.

Tablå över
det löpande
budgetårets
totalkost-
nader.

Sammanföras de i det föregående framlagda uppgifterna rörande den ekonomiska ställningen för *innevarande budgetår* erhålles följande tablå:

<i>Utgifter:</i>		Kronor
Arbetslöshetskommissionens arbetsplatser, förvaltning och revision		35,707,459
Statskommunala reservarbeten		5,985,042
Arbetslöshetsunderstöd		17,251,176
Kurser		450,000
Arbetslöshetsutredningen		50,000
Medelsreserv		3,500,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>62,943,677</u>
<i>Inkomster:</i>		Kronor
Behållning på det föregående budgetårets anslag, innefattande hos statskontoret inestående medel, som ej disponerats, kontant kassabehållning, utestående fordringar hos vägstyrelser och andra samt inventariers bokförda värde		3,077,264
Av 1932 års riksdag anvisat anslag		25,000,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>28,077,264</u>
Brist att täcka för budgetåret 1932/1933		34,866,413
	<u>Summa kronor</u>	<u>62,943,677</u>

Sålunda måste såsom *anslagsförstärkning* för budgetåret 1932/1933 beräknas 34,866,413 kronor eller i avrundat tal

35,000,000 kronor.

Då verkställda beräkningar giva vid handen, att de medel, som för närvarande äro för kommissionens verksamhet disponibla, endast räcka till omkring mitten av januari månad 1933, får kommissionen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att det redan i början av nästa år ställes till kommissionens förfogande ett belopp av nödig storlek till bestridande av utgifterna för den löpande verksamheten, intill dess riksdagen blir i tillfälle att taga slutlig ståndpunkt till frågan om anvisande av medel därtill.

Medelsbehovet för budgetåret 1933/1934.

Arbetslöshetskommissionen övergår härnäst till frågan om medelsbehovet för budgetåret $1/7$ 1933— $30/6$ 1934.

De svårigheter, som alltid gjort sig gällande vid bedömandet av ett kommande budgetårs medelsbehov, framträda icke mindre denna gång på grund av vanskligheten att bilda sig någon mera bestämd uppfattning om arbetsmarknadens framtida gestaltning. Kommissionen har emellertid under tidigare perioder av lågkonjunktur ansett sig böra räkna med behov av hjälpverksamhetens fortsatta upprätthållande i ungefär oförändrad omfattning, och då alla säkra hållpunkter saknas för förhoppningar om en snar återhämtning inom näringslivet föreslår kommissionen sålunda, att kostnaderna för hjälpverksamheten efter den 1 juli 1932 i nästa års budget upptagas till 60 miljoner kronor.

Kommissionen har för avsikt att under loppet av nästa års riksdag, då det allmänna läget på arbetsmarknaden kan bättre överskådas, inkomma med en förnyad framställning med mera preciserade uppgifter och beräkningar angående medelsbehovet för den statliga hjälpverksamheten under nästa budgetår.

Förhållandet mellan arbetslöshets- och fattigvårdshjälp.

I nådigt brev den 17 juni 1932 har erinrats om innehållet i Kungl. Maj:ts proposition nr 250 till 1932 års riksdag, varuti departementschefen bland annat framhållit den fara, som ligger däruti att, om tillsynen över hjälpverksamheten icke utövas tillräckligt effektivt, hjälpen till de arbetslösa kan komma att utgå på samma gång av arbetslöshetsmedel och från fattigvården, varav allvarliga olägenheter av icke blott ekonomisk natur kunna uppstå. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t i nyssnämnda nådiga brev anbefallt kommissionen att vid bedrivandet av sin verksamhet noga beakta vikten av en sådan kontroll till förebyggande av att dubbelersättning lämnas de arbetslösa. Kommissionen får med anledning härav bringa till Kungl. Maj:ts kännedom, att vissa uppgifter införskaffats från kommunerna rörande den sammanblandning mellan arbetslöshetshjälp och fattigvårdshjälp, som av flera tecken att döma särskilt på senare tiden blivit allt vanligare. Materialet har emellertid ännu icke hunnit bearbetas och kommissionen ämnar fördenskull längre fram återkomma till denna betydelsefulla fråga.

Under återopande av vad här blivit anfört får arbetslöshetskommissionen sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att till arbetslöshetens bekämpande måtte anvisas

dels ett belopp av 35,000,000 kronor såsom förstärkning av det reservationsanslag å 25,000,000 kronor, som av 1932 års riksdag blivit anvisat för budgetåret $\frac{1}{7}$ 1932— $\frac{30}{6}$ 1933,

dels ett belopp, som enligt nuvarande beräkningar uppskattats till 60,000,000 kronor, för budgetåret $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{6}$ 1934.

I behandlingen av detta ärende hava deltagit undertecknad, Huss, ordförande, samt ledamöterna Valsinger, Bergström och Ekblom.

Stockholm den 14 december 1932.

Underdånigst:

På arbetslöshetskommissionens vägnar:

GUNNAR HUSS.

G. H. Nordström.

Bil. 1.

Tablå över reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och över de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader under budgetåren 1927—1932.

	1927—1928		1928—1929		1929—1930		1930—1931		1931—1932	
	Per arbetsdag	%	Per arbetsdag	%	Per arbetsdag	%	Per arbetsdag	%	Per arbetsdag	%
<i>1) Central förvaltning:</i>										
Avlöningar och arvoden	0: 25	3.8	0: 35	4.7	0: 39	5.1	0: 21	2.9	0: 11	1.5
Kontorsomkostnader	0: 10	1.6	0: 14	1.8	0: 13	1.7	0: 09	1.3	0: 08	1.1
Resor, vilka ej kunna fördelas	0: 01	0.2	0: 04	0.6	0: 02	0.2	0: 01	0.1	0: 01	0.1
Diverse kostnader	0: 02	0.3	0: 02	0.3	0: 02	0.2	0: 01	0.2	0: 01	0.2
Summa centrala kostnader	0: 38	5.9	0: 55	7.4	0: 56	7.2	0: 32	4.5	0: 21	2.9
Stagningskostnader för nya arbeten ..	0: 01	0.1	0: 03	0.4	0: 02	0.2	0: 01	0.2	—	0.0
<i>2) Arbetsplatsernas kostnader:</i>										
A) Arbetslöner, effektiva	4: 14	63.2	4: —	54.8	4: 15	53.6	4: 07	57.5	4: 26	58.6
» ineffektiva	0: 05	0.7	0: 05	0.7	0: 05	0.6	0: 06	0.9	0: 05	0.7
» specialarbetare	0: 14	2.2	0: 30	4.0	0: 43	5.6	0: 29	4.1	0: 28	3.8
2 A Summa löner	4: 33	66.1	4: 35	59.0	4: 63	59.8	4: 42	62.5	4: 59	63.1
B) Proviantkostnader	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ortstillägg	0: 23	3.5	0: 23	3.1	0: 20	2.6	0: 23	3.3	0: 12	1.7
Olycksfall	0: 15	2.3	0: 20	2.7	0: 26	3.3	0: 22	3.1	0: 15	2.0
Arbetarnas resor	0: 15	2.3	0: 14	1.9	0: 19	2.4	0: 17	2.4	0: 08	1.1
Förläggningskostnader	0: 16	2.5	0: 23	3.1	0: 22	2.9	0: 32	4.5	0: 42	5.8
2 B Summa övriga utgifter för arbetarna	0: 69	10.6	0: 80	10.8	0: 87	11.2	0: 94	13.3	0: 77	10.6
2 A o. B Summa löner och övriga utgifter för arbetarna	5: 02	76.7	5: 15	69.8	5: 50	71.0	5: 36	75.8	5: 36	73.7
<i>C) Ledningskostnader:</i>										
Avlöningar (netto) ¹	0: 23	3.6	0: 36	4.9	0: 36	4.6	0: 28	3.9	0: 27	3.7
Resor	0: 07	1.0	0: 10	1.3	0: 10	1.3	0: 07	1.0	0: 05	0.7
Förmans- och lagbaspengar	0: 09	1.3	0: 10	1.3	0: 09	1.2	0: 10	1.4	0: 10	1.4
2 C Arbetsplatsernas ledningskostnader	0: 39	5.9	0: 56	7.5	0: 55	7.1	0: 45	6.3	0: 42	5.8
<i>D) Materialkostnader m. m.:</i>										
Materialier	0: 47	7.1	0: 65	8.8	0: 67	8.8	0: 64	9.1	0: 84	11.5
Transportkostnader	0: 23	3.6	0: 38	5.3	0: 39	5.1	0: 25	3.6	0: 40	5.6
Skadeersättningar	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	0: 01	0.1
Kontorsomkostnader	0: 02	0.3	0: 04	0.5	0: 03	0.4	0: 03	0.4	0: 02	0.3
Diverse kostnader	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—
Stagningskostnader och kontrollarvoden	0: 01	0.2	0: 02	0.3	0: 02	0.2	0: 01	0.1	0: 01	0.1
2 A—D Arbetspl. kostnadssumma	6: 16	94.0	6: 80	92.2	7: 16	92.6	6: 74	95.3	7: 06	97.1
1 o. 2 Summa centralförvaltning och arbetsplatser	6: 55	100.0	7: 38	100.0	7: 74	100.0	7: 07	100.0	7: 27	100.0
Ersättningar för utfört arbete och ortstillägg	0: 48	7.3	0: 67	9.0	1: 07	13.8	0: 47	6.6	0: 38	5.2
Nettokostnad	6: 07	92.7	6: 71	91.0	6: 67	86.2	6: 60	93.4	6: 89	94.8
¹ d. v. s. efter avdrag av uppdragsgivarnes bidrag, som uppgått till ...	0: 16	2.4	0: 17	2.3	0: 13	1.7	0: 07	1.1	0: 04	0.5

Uppgifter om kursverksamheten ^{14/6} 1931—^{30/6} 1932.

L ä n	Antal kurser			Antal kommuner			Beviljat belopp kronor		
	I städer	I landskommuner	S:a	Städer	Landskommuner	S:a	Städer	Landskommuner	Summa
Stockholms stad	24	—	24	1	—	1	30,502	—	30,502
Stockholms län	—	5	5	—	3	3	—	3,477 50	3,477 50
Uppsala	—	3	3	—	2	2	—	2,384	2,384
Södermanlands	3	—	3	2	—	2	2,344	—	2,344
Östergötlands	9	2	11	3	2	5	4,874	796	5,670
Jönköpings	1	—	1	1	—	1	800	—	800
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	6	1	7	3	1	4	5,036 50	425	5,461 50
Gotlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	1	1	—	1	1	—	860	860
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	25	—	25	3	—	3	16,237	—	16,237
Hallands	1	—	1	1	—	1	410	—	410
Göteborgs och Bohus	109	2	111	2	2	4	96,832	840	97,672
Älvsborgs	—	3	3	—	3	3	—	1,377	1,377
Skaraborgs	6	—	6	5	—	5	4,114	—	4,114
Värmlands	2	5	7	1	1	2	2,588	2,648	5,236
Örebro	2	5	7	1	3	4	2,369	2,388	4,757
Västmanlands	—	5	5	—	3	3	—	2,144	2,144
Kopparbergs	—	7	7	—	5	5	—	4,394	4,394
Gävleborgs	—	12	12	—	6	6	—	7,248	7,248
Västernorrlands	—	21	21	—	11	11	—	19,411	19,411
Jämtlands	—	3	3	—	1	1	—	976	976
Västerbottens	—	3	3	—	2	2	—	4,944	4,944
Norrbottnens	6	53	59	2	16	18	8,745	27,732 50	36,477 50
Summa	194	131	325	25	62	87	174,851 50	82,045	256,896 50

Uppgifter om kursverksamheten ^{1/7—15/11} 1932.

Stockholms stad	32	—	32	1	—	1	22,150	—	22,150
Stockholms län	1	—	1	—	—	1	2,696	—	2,696
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	3	—	3	1	—	1	1,374	—	1,374
Jönköpings	2	—	2	1	—	1	450	—	450
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	2	—	2	1	—	1	3,316 50	—	3,316 50
Gotlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	2	2	—	1	1	—	1,060	1,060
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	24	1	25	3	1	4	13,649	642	14,291
Hallands	1	—	1	1	—	1	1,016	—	1,016
Göteborgs och Bohus	38	—	38	2	—	2	42,505	—	42,505
Älvsborgs	1	1	2	1	1	2	1,324	385	1,709
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	1	4	5	1	2	3	1,974	3,866	5,840
Örebro	4	2	6	1	2	3	3,776	900	4,676
Västmanlands	—	1	1	—	1	1	—	448	448
Kopparbergs	—	5	5	—	2	2	—	3,280	3,280
Gävleborgs	—	2	2	—	1	1	—	1,050	1,050
Västernorrlands	—	2	2	—	2	2	—	2,375	2,375
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	6	9	15	2	2	4	2,520	6,816	9,336
Summa	115	29	144	16	15	31	96,750 50	20,822	117,572 50

Översikt över arbetslöshetskommissionens ekonomiska ställning den 30 juni 1932 upprättad i anslutning till kommissionens bokslut.

Tillgångar.		Skulder.	
1) <i>I Statskontoret inestående belopp:</i>		1) <i>För vissa ändamål reserverade belopp:</i>	
a) Återstående å föregående budget- års anslag den 1/7 1931	106,731: 99	a) <i>Av 1924 års riksdag anvisat färdigställnings- anslag ...</i>	3,100,000: —
b) Reservationsanslag för budgetåret	10,000,000: —	varav utbetalats för:	
c) Enligt kungl. brev 11/12 1931 från extra förslagsanslaget till oför- utsedda utgifter	3,000,000: —	f d. Södra Sveriges statsarbeten	709,474: 26
d) Förstärkningsanslag	15,000,000: —	f d. Norrlands statsarbeten	1 663,459: 90
e) Härav är utbetalt under budgetåret	26,292,481: 42	samt överförts till disponibla medel	668,027: 10
	<u>28,106,731: 99</u>		<u>3,040,961: 26</u>
	1,814,250: 57		59,038: 74
2) <i>Kassa- och bankbehållningar</i> (inkl. förskottsmedel hos arbetsplatserna)	464,298: 98	b) <i>Väglånefonden</i> enligt kungl. brev 2/9, 19/8 1931 och 12/2 1932	2,000,000: —
		varav utestående lån utgör	744,222: 70
3) <i>Till betalning förfallna fordringar:</i>			1,255,777: 30
a) Hos kommuner, vägstyrelser m. fl. för utförda arbeten	210,799: 02	2) <i>Till disposition för verksamheten står:</i>	
b) Förskotterade ortstillägg	88,631: 34	a) av medel hos statskontoret	502,434: 53
c) Fordringar hos domänverket	22,106: 10	b) " " " kommissionen	2,574,829: 77
d) Saldo av räkningar med diverse personer	37,003: 19		<u>3,077,264: 30</u>
	358,539: 65		
4) <i>Inventarier.</i>			
Arbetsmaskiner, arbetsredskap, förläggningssin- ventarier	1,751,991: 14		
5) <i>Lån till Tännäs kommun</i>	3,000: —		
	<u>Summa kronor 4,392,080: 34</u>		<u>Summa kronor 4,392,080: 34</u>

Den 1 juli 1932.

1) Behållning från föregående budgetår	3,077,264: 30	1) Till disposition för verksamheten står	28,077,264: 30
2) Reservationsanslag för budgetåret 1932/1933	25,000,000: —		
	<u>Summa kronor 28,077,264: 30</u>		<u>Summa kronor 28,077,264: 30</u>